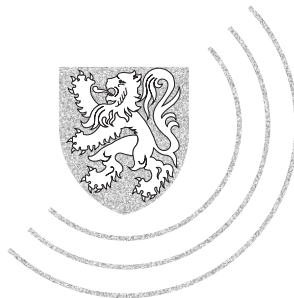

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

10 oktober 2003

ONTWERP VAN DECREET

op de begraafplaatsen en de lijkbezorging

INHOUD

	Blz.
Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet	15
Advies van de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen	29
Advies van de Hoge Raad voor Binnenlands Bestuur	35
Advies van de Raad van State	43
Ontwerp van decreet	51

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

I. Algemene toelichting

Met toepassing van artikel 6, § 1, VIII, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, zoals vervangen door de bijzondere wet van 13 juli 2001 houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen, zijn de gewesten vanaf 1 januari 2002 bevoegd voor de materie van de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

Deze materie wordt tot op heden geregeld door de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, laatst gewijzigd door de wetten van 20 september 1998 en 8 februari 2001.

Hoewel de basiswetgeving nog recent werd gewijzigd is een vernieuwd decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging wenselijk. Verschillende redenen pleiten hiervoor :

- juridisch-technische redenen : de opeenvolgende wijzigingen hebben van de wet van 20 juli 1971 een moeilijk leesbaar en weinig doorzichtig geheel gemaakt. De wet bevat, ondanks de wijzigingen, nog een aantal hiaten die op het terrein voor onduidelijkheid zorgen. Zo is er, in tegenstelling tot de hernieuwingen van altijddurende concessies, niets geregeld inzake de procedure voor de hernieuwing van niet-altijddurende concessies. Verduidelijkingen dringen zich op ;
- redenen van deregulering : de wet bevat nog een aantal omslachtige en achterhaalde procedures. Een actualisering van deze procedures is wenselijk, onder meer voor de hernieuwing van altijddurende concessies of bij de bekendmaking van de wil tot het ontruimen van niet-geconcedeerde graven ;
- inhoudelijke redenen : de wet bevat een aantal inhoudelijke opties die bij de nabestaanden vaak tot heel wat leed leiden. Voorbeelden hiervan zijn de geringe informatieverplichting bij de verwijdering van graven, de regeling inzake asbestemming en de regeling inzake het lijkenvervoer.

De basisbeginselen die ten grondslag liggen aan de wet van 20 juli 1971 blijven onverkort van toepas-

sing in dit decreet. Deze beginselen zijn de volgende :

- de verschuldigde eerbied aan de overledene en aan zijn eventuele wilsbeschikking én aan de nabestaanden ;
- de precieze afbakening van de verantwoordelijkheid van de overheid bij het funeraire gebeuren en de privé-verantwoordelijkheid én het waarborgen, door de overheid, van het neutrale karakter van de (inter-)gemeentelijke begraafplaatsen ;
- het principe van de ruime invulling van het begrip gemeentelijke autonomie in deze beleidsmaterie. Het toekennen van een belangrijke rol aan de gemeenten is verantwoord : een gemeente staat het dichtst bij de burger en is het best in staat om rekening te houden met de lokale omstandigheden in deze gevoelige beleidsmaterie.

De bestaande wetgeving betreffende begraafplaatsen en lijkbezorging werd verduidelijkt, gewijzigd en vernieuwd. Hieronder volgen de belangrijkste aanpassingen :

- enkel de lokale overheid (een gemeente of een intergemeentelijk samenwerkingsverband) kan een begraafplaats en een crematorium oprichten en beheren ;
- een gemeente en een aangrenzend intergemeentelijk crematorium kunnen een overeenkomst afsluiten waarin bepaald wordt dat het urnenveld, de strooiweide en het columbarium van de gemeentelijke begraafplaats ter beschikking worden gesteld van het aangrenzende intergemeentelijke crematorium ;
- de procedure voor het stopzetten van begravingen op een begraafplaats (en de eventuele ontruiming van deze begraafplaats) werd aangepast. Er is steeds een expliciete beslissing van de gemeenteraad of van het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband vereist. Ook de procedure voor de oprichting van een begraafplaats wordt duidelijker gemaakt. De verplichting om de begraafplaats te omheinen vervalt ;
- de termijn voor het minimaal bewaren van een niet-geconcedeerd graf werd verlengd van vijf jaar naar tien jaar ;

- er werd een procedure ingevoerd voor de hernieuwing van de niet-altijddurende concessies. Die procedure kan bovendien toegepast worden op de hernieuwing van de voormalige altijddurende concessies. De maximumduur voor een concessie blijft vijftig jaar. De hernieuwingen, die enkel geweigerd kunnen worden als de grafconcessie verwaarloosd werd, hoeven niet noodzakelijk van dezelfde duur te zijn als de duur van de oorspronkelijke concessie ;
 - er werd een uniforme en transparante procedure ingevoerd voor het meedelen aan de nabestaanden van de geplande verwijdering van een niet-geconcedeerd graf. Die procedure bepaalt dat de verwijdering van het niet-geconcedeerde graf gedurende minimaal één jaar bekendgemaakt moet worden aan de ingang van de begraafplaats én aan het graf dat verwijderd zal worden. Dit moet de nabestaanden de kans bieden om kennis te nemen van de geplande verwijdering, zich hierop voor te bereiden en eventueel een grafteken van het graf mee te nemen. Als een concessie verstrijkt of als ze hernieuwd wordt, dan moet een jaar voor het verstrijken of het hernieuwen ervan dezelfde procedure van bekendmaking via aanplakking gevolgd worden. De verplichting om de nabestaanden van de overledene, gelegen in een voormalige altijddurende concessie, persoonlijk op de hoogte te brengen, wordt opgeheven ;
 - er werd expliciet voorzien in het principe om, naast het verlenen van concessies, de begraving van het stoffelijke overschot of de begraving/bijzetting van de asurn (alook de uitstrooiing van de as) kosteloos te maken voor de inwoners van de gemeente, voor de inwoners van de gemeenten die behoren tot een intergemeentelijk samenwerkingsverband of voor de in een bepaalde gemeente overleden personen ;
 - de kosten voor de kisting, het vervoer, de begravenis of de crematie van de stoffelijke overschotten van behoeftigen vallen ten laste van de gemeente van het Vlaamse Gewest waarvan ze inwoner waren en niet van de steden of de gemeenten waar de behoeftige is gestorven ;
 - de mogelijke inhoud van de laatste wilsbeschikking wordt uitgebreid : iedereen kan tijdens zijn leven niet alleen de wijze van lijkbezorging (begraven of cremeren), maar ook het ritueel van de levensbeschouwing volgens dewelke de uitvaartplechtigheid moet verlopen, schriftelijk meedelen aan een ambtenaar van de burgerlijke stand. Onder levensbeschouwing worden alle godsdiensten, de vrijzinnigheid en de niet-kerkelijke overtuiging gerekend. De bedoeling is de overledene zekerheid te geven dat de uitvaartplechtigheid verloopt volgens zijn levensbeschouwing ;
 - bij het begraven is het gebruik van een doods-kist niet meer verplicht, en is een ander lijkomhulsel toegestaan, op voorwaarde dat het milieu of de hygiëne niet worden aangetast ;
 - in tegenstelling tot wat de federale wetgeving bepaalt en volgens de voorwaarden die door de Vlaamse regering uitgewerkt moeten worden, wordt het bovengronds begraven toegestaan. Ook wordt het recht toegekend om in een grafkelder te worden begraven en kan een gemeente dit niet weigeren ;
 - het meenemen van de as van een gecremeerd lijk is door de federale wet enkel mogelijk met een geschreven wilsbeschikking van de overleden persoon (of is mogelijk voor ouders na de crematie van een minderjarig kind). Het decreet bepaalt dat echtgenoten en bloed- en aanverwanten in de eerste lijn, op eenvoudig verzoek en zonder dat een geschreven wilsbeschikking bestaat, een klein (symbolisch) gedeelte van de as van het gecremeerde lijk kunnen meenemen ;
 - het college van burgemeester en schepenen moet een lijst opmaken met graven van lokaal historisch belang ;
 - te voorzien van de mogelijkheid voor de ouders van een levenloos geboren kind (dat de wettelijke levensvatbaarheidsgrens nog niet heeft bereikt maar waarbij de zwangerschapsduur minimaal 12 weken betrof) om het levenloos geboren kind te begraven of te cremeren.
- Met de in dit decreet beschreven functies worden steeds zowel mannen als vrouwen bedoeld. Daar waar de tekst in de mannelijke vorm geschreven is ("hij", "hem" of "zijn") moet hij ook steeds begrepen worden in de vrouwelijke vorm ("zij" en "haar").

II. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

Dit artikel heeft geen toelichting.

Artikel 2

Uit het samen lezen van het eerste lid van dit artikel met artikel 16, § 1, volgt dat alleen op een gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaats mag worden begraven. Parallel daarmee is het eveneens enkel een gemeente of een intergemeentelijk samenwerkingsverband dat een crematorium kan oprichten en beheren. Een bepaalde welomschreven verantwoordelijkheid van de publieke, lokale overheid ligt in het verlengde van onze funeraire cultuur en wil een garantie bieden voor enerzijds het respectvol omgaan met de doden en anderzijds het voorkomen van mogelijke misbruiken.

Het door de lokale overheid te beheren crematorium bevat naast een technisch gedeelte voor de eigenlijke verbranding ook een ontvangst- en wachtlokaal voor de nabestaanden, een lokaal voor de plechtigheid en een lokaal voor de overhandiging van de as. Al wat in deze ruimtes en lokalen plaats vindt en de verantwoordelijkheid hiervoor, behoort tot het beheer.

Over de concrete en operationele invulling van het beheer zijn, voor wat het lokaal voor de plechtigheid betreft, afspraken met derden mogelijk uitgaande van de beheerder zelf. In ieder geval zijn de ontvangst van een lijk, de eigenlijke verbranding en de overhandiging van de as activiteiten die elk crematorium met eigen middelen en eigen personeel moet uitvoeren.

Andere activiteiten die verband houden met het begraven en/of cremeren zijn geen publieke taken die behoren tot de taakstelling van een crematorium.

Ieder crematorium wordt opgericht binnen de omheining van een begraafplaats of op een daarmee in verbinding staand stuk grond. Het grote aantal crematies vereisen dat iedere begraafplaats beschikt over :

- een urnenveld ;
- een columbarium om de asurnen bij te zetten ;
- een strooiweide.

Ook mogelijk is dat tussen de gemeente die een begraafplaats beheert en het intergemeentelijke samenwerkingsverband dat een aangrenzend intergemeentelijk crematorium beheert een overeenkomst wordt afgesloten waarin bepaald wordt dat het urnenveld, de strooiweide en het columbarium

van de gemeentelijke begraafplaats ter beschikking van het aangrenzende intergemeentelijke crematorium wordt gesteld.

In deze overeenkomst kan, behoudens het verlenen van een concessie onder dezelfde voorwaarden als voor een persoon die ingeschreven is in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister van de gemeente van de begraafplaats, bijvoorbeeld het volgende bepaald worden : er worden geen retributies, vergoedingen, belastingen en andere heffingen geheven ten laste van de erfgenamen, de rechthebbenden of zaakgelastigden, voor de begraving, de uitstrooiing of de bijzetting van de as van een overledene, die ingeschreven is in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister van een gemeente van het intergemeentelijke samenwerkingsverband dat het aangrenzende intergemeentelijke crematorium beheert.

Een gemeentelijk crematorium mag, maar hoeft niet noodzakelijk, over een urnenveld, een columbarium of een strooiweide te beschikken. Indien het niet over dergelijke faciliteiten beschikt, kan de as van de gecremeerde overledenen immers op de begraafplaats van die gemeente begraven, bijgezet of uitgestrooid worden.

Het beginsel inzake de verplichte kosteloosheid van de lijkbezorging voor personen die overleden zijn in de gemeente of die er woonden, staat nergens als wettelijk verplicht, maar wordt slechts afgeleid uit rechtsleer, administratief gebruik en uit de opsomming van verplichte uitgaven van de gemeenten.

Daarom bepaalt het vijfde lid van dit artikel expliciet dat, behoudens het verlenen van een concessie, de begraving van een stoffelijk overschot of de begraving van een asurn of de bijzetting ervan in een columbarium op de gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaats kosteloos is voor de personen die overleden zijn op het grondgebied van de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband of die ingeschreven waren in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister van de gemeente, respectievelijk de gemeenten die deel uitmaken van het intergemeentelijke samenwerkingsverband. Dit geldt eveneens voor de uitstrooiing van de as.

Artikel 3

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 4

Volgens het Hof van Cassatie moet het toezicht op de begraafplaatsen worden uitgeoefend door de gemeente waarvoor deze begraafplaatsen dienen, ook wanneer ze op het grondgebied van een andere gemeente gelegen zijn.

De opgraving van een stoffelijk overschot met het oog op het herbegraven impliceert de voorafgaande machtiging van enerzijds de burgemeester van de gemeente waar de overledene begraven werd en anderzijds de burgemeester van de gemeente waar het herbegraven zal gebeuren, indien het herbegraven in een andere gemeente moet gebeuren.

De Vlaamse regering wordt gemachtigd om nadere regels te bepalen inzake de opgravingen. In elk geval zal terughoudendheid in acht genomen moeten worden bij het verlenen van toestemming tot opgraving.

Op de intergemeentelijke begraafplaatsen en in de intergemeentelijke crematoria worden de in het eerste lid van dit artikel bedoelde bevoegdheden uitgeoefend door de overheid van de gemeente waar de begraafplaats of het crematorium ligt.

Artikel 5

Dit artikel regelt de sluiting van oude begraafplaatsen. Steeds is een beslissing vereist van de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband. Deze beslissing bepaalt de datum waarop niet meer begraven mag worden. De mogelijke procedure om zonder expliciete beslissing een begraafplaats te sluiten, zoals bepaald in de wet van 1971, wordt niet meer toegestaan.

Deze beslissing wordt bekendgemaakt door een afschrift ervan uit te hangen aan de ingang van de begraafplaats tot aan de definitieve ontruiming van deze begraafplaats. Er mogen uiteraard ook aanvullende manieren van bekendmaking gebruikt worden.

Gedurende ten minste tien jaar mag er geen gebruik van de begraafplaats worden gemaakt. Na verloop van deze termijn of ten minste tien jaar na de laatste begraving, kan beslist worden een andere bestemming aan de begraafplaats te geven. Indien bijvoorbeeld de laatste begraving van 1 februari 2000 dateert en de beslissing tot stoppen van nieuwe begravingen op 1 februari 2003 werd genomen,

kan men dus vanaf 1 februari 2010 een nieuwe bestemming aan de begraafplaats geven.

Wanneer een begraafplaats wordt ontruimd, moet voor wat betreft de geconcedeerde graven, op de nieuwe begraafplaats een perceel van dezelfde grootte als het geconcedeerde perceel worden voorbehouden als enige belanghebbende daartoe een aanvraag indient.

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband bepaalt de voorwaarden inzake overbrenging. De belanghebbenden moeten de overbrenging van de stoffelijke resten nooit vergoeden. De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband kan beslissen dat de kosten van overbrenging van de graftekens en deze van het eventueel bouwen van een nieuwe grafkelder ten laste vallen van de belanghebbenden die de overbrenging hebben aangevraagd.

Artikelen 6, 7 en 8

Deze artikelen handelen over de begunstigden van een concessie, alsook over de duur en de hernieuwingen, het tarief en de voorwaarden voor het verlenen ervan.

Een concessie kan aangevraagd worden voor de begraving van een stoffelijk overschot of een asurn of voor de bijzetting van een asurn in een columbarium.

Krachtens artikel 6 mogen in eenzelfde concessie de stoffelijke overschotten begraven worden :

- van de aanvrager, van zijn echtgenoot, van zijn bloed- of aanverwanten ;
- van een derde, aangewezen door de aanvrager, van de echtgenoot en de bloed- of aanverwanten van deze derde ;
- van de leden van één of meer religieuze gemeenschappen ;
- van personen die tijdens hun leven ieder bij de gemeentelijke overheid hun wil te kennen geven in eenzelfde concessie te rusten.

Door de concessiehouder aangewezen derden kunnen samen met hem in de concessie worden bijgezet. Deze aanwijzing kan na de toekenning van de

concessie plaatsvinden, voor zover de omvang van de concessie dit mogelijk maakt.

Wanneer iemand overlijdt terwijl hij op dat ogenblik een feitelijk gezin vormde, kan de overlevende een concessie aanvragen. Het begrip 'feitelijk gezin' is moeilijk éénduidig te definiëren. Het kan in elk geval ook twee mensen van hetzelfde geslacht inhouden. De gemeenteoverheid of het intergemeentelijke samenwerkingsverband moet het bestaan van het feitelijk gezin nagaan aan de hand van o.a. de volgende indicatoren :

- de partners zijn ingeschreven op hetzelfde adres in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister ;
- de partners hebben gemeenschappelijke kinderen en zijn al dan niet ingeschreven op hetzelfde adres in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister.

Bijgevolg is het ingeschreven zijn op hetzelfde adres in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister een aanduiding van het bestaan van een feitelijk gezin, zonder dat dit een noodzakelijke voorwaarde moet zijn. Personen die niet ingeschreven zijn op hetzelfde adres kunnen ook een feitelijk gezin vormen als dit blijkt uit andere aanwijzingen.

Een rechtspersoon kan ook een concessie aanvragen.

Bij geschillen over wie in een concessie begraven mag worden komt het aan de meest gerede partij toe om de zaak ter beoordeling aan de rechtbank van eerste aanleg voor te leggen of, in geval van hoogdringendheid, aan de voorzitter van de rechtbank die zitting houdt in kort geding.

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband stelt vrij de duur van de concessies vast. De enige restrictie is dat het decreet een maximumduur van vijftig jaar instelt.

Voor het hernieuwen van een concessie moet een onderscheid gemaakt worden tussen een hernieuwing zonder bijzetting en een hernieuwing met bijzetting.

De opeenvolgende hernieuwingen zonder bijzetting kunnen enkel geweigerd worden indien blijkt dat op het moment van de aanvraag de concessie verwaarloosd is. De duur van de hernieuwingen moeten door de gemeenteraad of het bevoegde

orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband bepaald worden. Deze duur kan dezelfde als de initiële zijn, maar kan ook korter of langer zijn, met dien verstande dat hij nooit meer dan vijftig jaar mag bedragen. Elke natuurlijke of rechtspersoon kan een aanvraag tot hernieuwing doen.

Het decreet voorziet in een specifieke verplichting van de overheid bij het einde van de concessie. Minstens een jaar voor het verstrijken van de (hernieuwde) concessie moet de burgemeester of zijn gemachtigde, of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband, een akte opmaken waarin wordt gesteld dat een aanvraag om hernieuwing moet worden ingediend als men de concessie wil vernieuwen. Een afschrift van deze akte wordt een jaar lang zowel bij het graf als aan de ingang van de begraafplaats aangeplakt. Niets belet dat de gemeenteoverheid of het intergemeentelijke samenwerkingsverband in extra middelen van bekendmaking kunnen voorzien, maar deze middelen worden door het decreet niet verplicht.

Ook naar aanleiding van elke nieuwe bijzetting in de concessie kan, op uitdrukkelijke aanvraag, de concessie voor een nieuwe periode worden hernieuwd. Met betrekking tot wie een aanvraag tot hernieuwing kan richten en de duur ervan, gelden dezelfde richtlijnen als bij de hernieuwing zonder bijzetting.

Indien er van de mogelijkheid tot hernieuwing van de concessie bij een bijzetting geen gebruik wordt gemaakt én indien de laatste begraafing in de concessie zich minder dan tien jaar voor het verstrijken van de concessie voordoet, dan moet het graf gedurende een termijn van tien jaar behouden blijven. Dit naar analogie met de termijn van tien jaar die bepaald is voor de graven zonder concessie.

Als er geen aanvraag tot hernieuwing ingediend werd voor het vervallen van de concessie, dan vervalt de concessie. Een aanvraag tot hernieuwing van de concessie kan niet meer ingediend worden na het verstrijken van de termijn van de oorspronkelijke concessie of de hernieuwingen ervan. Tevens is geen enkele nieuwe begrafenis toegestaan na het verstrijken van de termijn.

De gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband bepaalt autonoom het verschuldigde bedrag van een concessie. Het begrip 'verschuldigd bedrag' kan zowel betrekking hebben op een retributie als een op een tarief. Eén randvoorwaarde geldt wel voor het geval een concessie wordt hernieuwd voordat de vastgestelde termijn van de

concessie is verstreken. Het verschuldigde bedrag moet proportioneel berekend worden op het aantal jaren dat de vervaldatum van de vorige concessie overschrijdt. Dus wanneer een hernieuwing twintig jaar voor het verstrijken van een concessie van vijftig jaar wordt aangevraagd, slaat het te betalen bedrag op de dertig vijftigste van het tarief voor de concessie van die duur.

Artikel 9

De wet van 20 juli 1971 heeft de altijddurende concessies afgeschaft. Deze werden omgezet in concessies die om de vijftig jaar, en zonder vergoeding, hernieuwd kunnen worden. Met betrekking tot wie een aanvraag tot hernieuwing kan indienen gelden dezelfde bepalingen als bij de hernieuwingen van niet-altijddurende concessies.

De procedure voor de bekendmaking door de lokale overheid van het verstrijken van de concessietermijn is bij de voormalige altijddurende concessies dezelfde als de procedure die bepaald werd voor de niet-altijddurende concessies. De opsporingen van eventuele belanghebbenden hoeft dus niet meer te gebeuren.

Artikel 10

De geconcedeerde graven moeten onderhouden worden, zonder dat wordt verduidelijkt wie dat moet doen. Bijgevolg kan iedere natuurlijke of rechtspersoon zorgen voor het onderhoud van de geconcedeerde graven.

Onderhoudsverzuim dat verwaarlozing tot gevolg heeft, staat vast als het graf doorlopend onzindelijk, door plantengroei overwoekerd, vervallen, ingestort of bouwvallig is.

Wanneer er, na het verstrijken van de termijn van één jaar voor de aanplakking van de akte waarin de verwaarlozing wordt geconstateerd, vastgesteld wordt dat er geen enkel herstellingswerk werd uitgevoerd, dan kan er een einde gesteld worden aan het recht op de concessie. De terugneming van de concessie is dus facultatief, terwijl dat verplicht is wanneer er geen aanvraag tot hernieuwing is. In geen geval kan er sprake zijn van terugneming wanneer de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband zich contractueel verbonden heeft tot het onderhouden van het graf.

Artikel 11

De stoffelijke overschotten moeten ofwel in een doodskist ofwel in een ander lijkomhulsel geplaatst worden. Zo kan rekening gehouden worden met vereisten van godsdienstige, filosofische of ideologische aard.

Het gebruik van doodskisten, lijkomhulsels, foedralen, doodswaden, producten en procédés die de natuurlijke en normale ontbinding van het lijk of de crematie beletten, is verboden. Deze voorwerpen en procédés, alsook de voorwaarden waaraan een doodskist of ander lijkomhulsel moeten beantwoorden, zullen nader gespecificeerd worden in een uitvoeringsbesluit.

Tevens moet een uitvoeringsbesluit de gevallen bepalen waarin een balseming of enige andere conserverende behandeling, voorafgaandelijk aan de kisting, toegestaan kunnen worden.

Artikel 12

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 13

Krachtens artikel 14, eerste lid, van de wet van 20 juli 1971 bepaalt de gemeenteraad de meest passende wijze voor het vervoeren van lijken. Op deze bepaling steunden de gemeenten zich om een gemeentelijk monopolie op het lijkenvervoer binnen de gemeente in te voeren, hetzij door het zelf uit te voeren, hetzij door het verlenen van een concessie.

In Vlaanderen is het laatste gemeentelijke monopolie terzake in de loop van 2002 afgeschaft. De bepaling dat de gemeenteraad de meest passende wijze voor het vervoeren van lijken vaststelt, is in het decreet niet meer opnieuw opgenomen. Bijgevolg kan een gemeentelijk monopolie voor het vervoeren van lijken niet meer.

Voor het vervoeren van niet-gecremeerde stoffelijke overschotten is een lijkwagen of een speciaal daartoe uitgeruste wagen wel verplicht. De volksgezondheid en de aan de doden verschuldigde eerbied maken dit noodzakelijk. Deze redenen gelden minder of niet voor het vervoer van de asurnen. Het vervoer van de as is dus vrij, voor zover uiter-

aard de regels van de welvoeglijkheid in acht worden genomen.

De Raad van State heeft zich in haar advies over dit ontwerp van decreet (advies 35.604/1/V van de afdeling wetgeving van de Raad van State) expliciet uitgesproken over de vraag of het vervoer van niet gecremeerde stoffelijke overschotten buiten de grenzen van de Vlaamse gemeente waar het overlijden heeft plaats gehad, mag gebeuren vanaf het moment dat een arts de natuurlijke doodsoorzaak heeft vastgesteld maar vooraleer het verlot tot teraardebestelling is verleend door de diensten van de burgerlijke stand van de gemeente waar het overlijden heeft plaats gehad. In een aantal gevallen kan het inderdaad tot twee dagen duren vooraleer dit verlot kan bekomen worden.

Over een eventuele bepaling in dit verband stelt de Raad van State : "De door een arts zonder optreden van de ambtenaar van burgerlijke stand verleende toelating tot vervoer buiten de gemeente maakt – in de huidige stand van het recht – immers op een onevenredige wijze inbreuk op de bevoegdheid die de federale overheid in de artikelen 77 tot 87 van het Burgerlijk Wetboek uitoeft, waarbij regelen worden gesteld inzake de teraardebestelling, het daartoe af te geven verlot en de akte van overlijden, waarbij er telkens van wordt uitgegaan dat het niet-gecremeerde stoffelijke overschot berust in, hetzij de gemeente van het overlijden, hetzij het arrondissement van het overlijden tot het ogenblik waarop de openbare gezagsdragers de in de artikelen 77 tot 87 van het Burgerlijk Wetboek, bedoelde rechtshandelingen stellen. Die regeling verleent de Procureur des Konings o.m. een tijdelijk beschikkingsrecht over het lichaam.".

Het vervoer van niet gecremeerde stoffelijke overschotten (met een speciaal daartoe uitgeruste wagen) buiten de gemeentegrenzen kan dus pas nadat de diensten van de burgerlijke stand van de gemeente waar het overlijden heeft plaats gevonden de rechtshandelingen hebben gesteld die zijn vervat in de artikelen 77 en volgende van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 14

Er wordt op een behoorlijke wijze in het stoffelijk overschot van behoeftigen voorzien, onverminderd de toepassing van artikel 15, § 2. De daaruit voortvloeiende kosten zijn ten laste van de gemeente waar zij in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister zijn ingeschreven.

Indien de behoeftige een laatste wilsbeschikking inzake de wijze van lijkbezorging, waarin hij kiest voor hetzij begraven, hetzij verstrooien of bewaren van de as na crematie, heeft opgesteld, dan moet men die uiteraard respecteren. Ook de eventuele laatste wilsbeschikking inzake het ritueel volgens dewelke de uitvaartplechtigheid moet verlopen moet gerespecteerd worden.

Artikel 15

Elkeen kan tijdens zijn leven vrijwillig een schriftelijke kennisgeving van zijn laatste wilsbeschikking bezorgen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn gemeente. In die laatste wilsbeschikking kan hij enerzijds de wijze van lijkbezorging (begraven of cremeren) en anderzijds het ritueel van de levensbeschouwing volgens dewelke de uitvaartplechtigheid dient te verlopen, opnemen.

Onder levensbeschouwing worden alle godsdiensten, de vrijzinnigheid en de niet-kerkelijke overtuiging gerekend. De bedoeling is de overledene zekerheid te geven dat de uitvaartplechtigheid verloopt volgens zijn levensbeschouwing. Wanneer de familie van de overledene er een andere levensbeschouwing op na houdt dan de overledene zou het kunnen gebeuren dat de uitvaartplechtigheid verloopt volgens de levensbeschouwing van de familie en niet van de overledene. Dit kan vermeden worden door die schriftelijke kennisgeving. Het is voor velen een geruststelling als men nog tijdens het leven kan vastleggen volgens welke levensbeschouwing de begrafenis moet verlopen.

Paragraaf 3 voorziet de mogelijkheid voor de ouders dat levenloos geboren kinderen die de wettelijke levensvatbaarheidsgrens (vandaag is deze bepaald op 6 maanden) nog niet hebben bereikt, na een zwangerschapsduur van minstens 12 volle weken op verzoek van de ouders kunnen worden begraven of gecremeerd. Dit kan belangrijk zijn voor het verwerkingsproces van de ouders. De duurtijd van 12 weken werd bepaald in overeenstemming met de wetgeving op de zwangerschaps-onderbreking die bepaald dat een abortus niet meer mogelijk is na 12 weken zwangerschap.

Artikel 16

De belangrijke rol die de gemeenten en de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden inzake begraafplaatsen en lijkbezorging spelen wordt

bevestigd door het beginsel dat alleen op gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaatsen begraven mag worden.

Op dit beginsel bestaan twee uitzonderingen. Op particuliere begraafplaatsen die bestaan op het tijdstip waarop dit decreet in werking treedt, mag verder worden begraven.

De oprichting van nieuwe privé-begraafplaatsen kan enkel worden toegestaan door de minister bevoegd voor het gezondheidsbeleid mits de naleving van de volgende voorwaarden :

- de burgemeester van de gemeente waar de begraafplaats zal plaatshebben moet een aanvraag indienen ;
- de aanvraag moet op godsdienstige of filosofische overwegingen berusten ;
- de hygiëne en de volksgezondheid mogen niet in gevaar worden gebracht.

Deze bepalingen, die artikel 16, § 3, van de wet van 20 juli 1971 hernemen, moeten zeer restrictief geïnterpreteerd worden. Het betreft hier een uitzondering op een zeer duidelijke algemene regel. Uit de voorbereidende werken van het wetsontwerp op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, dat de wet van 20 juli 1971 is geworden, blijkt dat deze mogelijkheid werd geschapen omdat er een feitelijke situatie was gegroeid binnen de kloosterorden en men uitgebreide ontgravingen wilde vermijden (*Parl. Doc.* Senaat, nr. 463 van 27 mei 1971).

Artikel 17

Een begraafplaats kan plaatsvinden op drie manieren waarin op elke begraafplaats voorzien moet zijn : in volle grond, in een grafkelder of bovengronds. De keuze tussen één van deze wijzen van begraafplaatsvormen vormt een recht van elke persoon of de nabestaanden, uiteraard binnen de grenzen van dit decreet, de uitvoeringsbesluiten en de gemeentelijke reglementen.

In tegenstelling tot de wet van 20 juli 1971 wordt bovengronds begraven toegestaan én is het begraven worden in een grafkelder een recht van de overledene of van zijn nabestaanden. Wanneer men in een grafkelder wenst begraven te worden kan de gemeente of het intergemeentelijk samenwerkingsverband wel, in tegenstelling tot het algemeen principe van de kosteloosheid zoals ver-

woord in artikel 2 van dit decreet, een vergoeding tegen kostprijs voor de grafkelder vragen.

Een uitvoeringsbesluit moet de verdere regels bepalen volgens dewelke de voornoemde begrafingen moeten gebeuren.

Artikel 18

Een niet-geconcedeerd graf moet minstens tien jaar worden bewaard. Na tien jaar kan de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband overgaan tot de ontruiming van een niet-geconcedeerd graf.

Vooraleer tot de verwijdering van een dergelijk graf kan worden overgegaan moet een bepaalde procedure van bekendmaking van de wil tot ontruiming van het graf worden gevolgd door de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband. Met name kan een dergelijk graf enkel verwijderd worden nadat gedurende een jaar een afschrift van de beslissing tot verwijdering, zowel bij het graf als aan de ingang van de begraafplaats, is aangeplakt. Deze bepaling komt zeker ten goede aan de nabestaanden van de overledenen die tijdig geïnformeerd kunnen zijn over het ontruimen van het graf.

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband moet beslissen welke bestemming gegeven moet worden aan binnen de omheining van de begraafplaats aangetroffen stoffelijke resten wanneer ze heraangelegd wordt voor nieuwe begravenissen. In dat geval moet de door de overledene gekozen wijze van lijkbezorging gerespecteerd worden : wie bijvoorbeeld voor begraafplaats koos, mag men uiteraard niet cremieren.

Artikel 19

Voor crematie is een toestemming vereist, hetzij van de ambtenaar van de burgerlijke stand waar het overlijden werd vastgesteld indien dat overlijden in België heeft plaatsgehad, hetzij van de procureur des Konings van het arrondissement van de plaats waar zich ofwel het crematorium ofwel de hoofdverblijfplaats van de overledene bevindt, indien dat overlijden heeft plaatsgehad in het buitenland.

Paragraaf 2 van dit artikel stelt een procedure voor crematie na opgraving in. In tegenstelling tot hetgeen is bepaald in de wet van 20 juli 1971, moet de aanvraag om toestemming tot crematie na opgraving niet meer gemotiveerd worden. Bijgevolg moet de aanvrager geen redenen ervoor vermelden.

De aanvraag om toestemming tot crematie na opgraving wordt door de aanvrager of zijn gemachtigde doorgestuurd naar de procureur des Konings, hetzij van het arrondissement van de plaats waar het crematorium of de hoofdverblijfplaats van de aanvrager is gevestigd, hetzij van de plaats van overlijden, hetzij van de plaats waar het stoffelijke overschot begraven is. Bij deze aanvraag om toestemming tot crematie moet eventueel een attest tot registratie in de bevolkingsregisters van de laatste wilsbeschikking van de overledene inzake de wijze van lijkbezorging gevoegd worden.

De procureur des Konings aan wie de vraag gericht is, kan aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het overlijden vastgesteld werd, vragen hem een dossier dat het in artikel 77 (in geval van een natuurlijk overlijden) of in artikel 81 (overlijdensakte in geval van een gewelddadig of verdacht overlijden) van het Burgerlijk Wetboek bedoelde document bevat, over te zenden. Indien dit document ontbreekt, in het bijzonder wanneer geen enkel spoor ervan kan worden teruggevonden, wordt daarvan door de ambtenaar in kwestie de reden opgegeven. De toestemming tot crematie wordt geweigerd of toegestaan door de procureur des Konings aan wie de vraag tot crematie gericht is.

Artikel 20

De persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien kan de begrafenisondernemer machtigen om de formaliteiten in zijn plaats te vervullen, en in het bijzonder om bij de ambtenaar van de burgerlijke stand de aanvraag om toestemming tot crematie in te dienen.

In geval van betwisting tussen personen die bij het verlenen of de weigering van de toestemming tot crematie belang hebben, moet de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg een uitspraak doen. Het verzoek wordt behandeld en beoordeeld zoals in een kort geding. Het openbaar ministerie wordt gehoord.

Artikel 21

Bij de aanvraag om toestemming tot crematie moet een attest worden gevoegd waarin de behandelend geneesheer of de geneesheer die het overlijden heeft vastgesteld, vermeldt of het overlijden te wijten is aan een natuurlijke of gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak.

Als de behandelend geneesheer of de geneesheer die het overlijden van een persoon in een gemeente van het Vlaamse Gewest heeft vastgesteld vermeldt dat het overlijden te wijten is aan een gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak, wordt het dossier rechtstreeks aan de procureur des Konings bezorgd. In dergelijk geval is de tussenkomst van een beëdigd geneesheer, aangesteld door de ambtenaar van de burgerlijke stand, niet vereist.

Indien de behandelend geneesheer of de geneesheer die het overlijden van een persoon in een gemeente van het Vlaamse Gewest heeft vastgesteld vermeldt dat het overlijden te wijten is aan een natuurlijke dood, dan moet het verslag worden bijgevoegd van een beëdigd geneesheer, aangesteld door de ambtenaar van de burgerlijke stand, om de doodsoorzaken na te gaan. In zijn verslag vermeldt hij of het overlijden te wijten is aan een natuurlijke of gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak.

Het dossier wordt uiteraard eveneens naar de procureur des Konings gestuurd wanneer de beëdigd geneesheer, aangesteld door de ambtenaar van de burgerlijke stand, vaststelt dat het overlijden te wijten is aan een gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak.

Artikel 22

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 23

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 24

Dit artikel bepaalt wat er met de as van gecremeerde lijken moet gebeuren.

De asurn kan op de begraafplaats hetzij worden begraven, hetzij in een columbarium worden bijgezet. De as kan eveneens worden uitgestrooid hetzij op een daartoe bestemd perceel van de begraafplaats, hetzij op de aan het grondgebied van België grenzende territoriale zee.

Voor de uitstrooiing van de as op een andere plaats dan op de begraafplaats of op de aan het grondgebied van België grenzende territoriale zee of voor de begraafplaats of bewaring van de asurn op een andere plaats dan de begraafplaats, is het vereist dat de overledene dit schriftelijk heeft bepaald. Dit kan eveneens op verzoek van de ouders indien het om een minderjarige gaat, of in voorkomend geval, op verzoek van de voogd.

De uitstrooiing van de as op een andere plaats dan op de begraafplaats of de aan het grondgebied van België grenzende territoriale zee of de begraafplaats kan niet gebeuren op het openbaar domein, uitgezonderd de begraafplaats, bedoeld in het eerste en het tweede lid van dit artikel. In deze gevallen is voor de uitstrooiing of begraafplaats op een terrein dat niet in eigendom is van de overledene of zijn nabestaanden, een voorafgaande, schriftelijke toestemming van de eigenaar van het terrein in kwestie vereist.

Wanneer er een einde komt aan de bewaring van de asurn op een andere plaats dan de begraafplaats, wordt de as door toedoen van de nabestaande die er de zorg voor heeft of zijn erfgenamen in geval van diens overlijden, ofwel naar de begraafplaats gebracht om er begraven, in een columbarium bijgezet of uitgestrooid te worden ofwel op de aan het grondgebied van België grenzende territoriale zee uitgestrooid.

In afwijking van het voorgaande stelt paragraaf 2 dat echtgenoten of bloed- en aanverwanten in eerste graad, op eenvoudig verzoek en wanneer er geen geschreven wilsbeschikking terzake bestaat van de overledene, een gedeelte van de as van het gecremeerde lijk kunnen meenemen. Het betreft hier voor de familieleden vaak een symbolisch belangrijk iets. Aldus kan worden bijgedragen tot het verwerkingsproces van de dichtste familieleden zonder dat anderzijds iemand het monopolie kan claimen op de as, hetgeen aanleiding zou kunnen geven tot twisten.

De hoeveelheid as kan die kan meegegeven worden is derhalve ook klein en van symbolische aard. Het grootste gedeelte van de as wordt, zonder wilsbeschikking van de overledene, bezorgd zoals

bepaald in paragraaf 1. Het meegeven van de as aan de echtgenoot of de bloed- en aanverwanten in eerste lijn gebeurt door de beheerder van het crematorium.

Het begrip echtgenoten moet zo begrepen worden dat ook diegene die feitelijk samenwonen hiertoe gerekend worden. Het kan in elk geval ook twee mensen van hetzelfde geslacht inhouden (zie ook de toelichting bij artikel 6, 7 en 8).

Artikelen 25 en 26

Deze artikelen handelen over de graftekens, waaronder de gewone grafstenen, de monumenten en confessionele of niet-confessionele symbolen, enzovoort worden verstaan.

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband regelt de uitoefening van het recht van eenieder om, met inachtneming van het recht van een concessiehouder, op het graf van verwanten of vrienden een grafteken te plaatsen. Dit betreft inzonderheid alles wat betrekking heeft op de afmetingen van de graftekens en de aard van de te gebruiken materialen. Deze lokale overheden zijn immers het meest geschikt om rekening te houden met plaatselijke gevoeligheden, omstandigheden en tradities.

Wel is het zo dat aan de erfgenamen of de zaakgelastigden niet de verplichting kan worden opgelegd om slechts een uniform grafteken, dat door de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband vastgesteld wordt, te plaatsen. Het is echter wel denkbaar dat de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband, wanneer de begraafplaats groot genoeg is, een perceel aanwijst waarop alleen identieke grafstenen mogen worden geplaatst, met dien verstande echter dat het de erfgenamen of de zaakgelastigden vrij moet staan hun doden al dan niet op dat perceel te laten begraven.

Graftekens van geconcedeerde of niet-geconcedeerde gronden kunnen door de nabestaanden worden weggenomen wanneer de ontruiming van de graven is aangekondigd. De niet weggenomen graftekens worden eigendom van de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband.

Het college van burgemeester en schepenen of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijk samenwerkingsverband regelen autonoom de bestemming van de graftekens die eigendom van de

gemeente(n) zijn, maar dienen hierbij rekening te houden met het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, inclusief wat betreft de regeling inzake kleine onroerende erfgoedelementen.

Inderdaad komen zeker niet alle graven of grafmonumenten in aanmerking voor bescherming als monument, wat een cultuurhistorische waarde van algemeen belang impliceert (de criteria hiervoor zijn gaafheid, historiciteit en zeldzaamheid). Enkele grafmonumenten voldoen niet aan deze criteria maar vervullen nochtans wel een functie binnen de lokale gemeenschap en zijn ze een uiting van artistieke inzichten, tijdsgeest of economische uitstraling. Dergelijke graven hebben met andere woorden een lokale erfgoedwaarde en vallen onder de categorie van de kleine onroerende erfgoedelementen zoals gedefinieerd in het (ontwerp van) decreet tot wijziging van het decreet van 3 maart 1976. Een te nemen uitvoeringsbesluit zal nader ingaan op de criteria voor het bepalen van de lokale erfgoedwaarde in de funeraire cultuur.

De lokale overheid moet hier haar verantwoordelijkheid en een lijst opmaken met graven van lokaal historisch belang. Bij ontstentenis van initiatief door het college van burgemeester en schepenen kan de Vlaamse overheid zelf een dergelijke lijst opmaken. Deze door de Vlaamse overheid opgestelde lijst moet wel worden bekrachtigd door het college van burgemeester en schepenen. Uiteindelijk ligt de verantwoordelijkheid bij het lokaal bestuur.

Deze lijst met graven van lokaal historisch belang sorteert wel enkele rechtsgevolgen, met name de graven dienen 50 jaar te worden bewaard en onderhouden door de gemeente-overheid (deze termijn is verlengbaar, maar niet noodzakelijk opnieuw met 50 jaar) en op deze graven is de premiereregeling van toepassing voor kleine onroerende erfgoedelementen.

Anderzijds betekent de instelling van deze lijst geenszins dat er een meldingsplicht is vanwege het gemeentebestuur telkens men graven wil ontruimen (zie artikel 18) of dat deze lijst het ontruimen van een oude begraafplaats kan verhinderen (arti-

kel 5). De op de lijst vermelde graven moeten in dit laatste geval wel worden overgebracht naar de nieuwe begraafplaats.

Artikel 27

De bepalingen van dit decreet doen geen afbreuk aan de gebruiken in verband met de bijzetting van leden van het vorstenhuis en in verband met de bijzetting van de hoofden van bisdommen in hun kathedraal, noch aan de bepalingen betreffende de graven van militairen. De militaire begraafplaatsen worden geregeld door federale wetgeving.

Voor wat betreft ereperken, opgericht op gemeentelijke begraafplaatsen ter nagedachtenis van degenen die tijdens gewapende conflicten hebben gediend, is de gemeentelijke overheid exclusief bevoegd. Het behoort aan deze overheid om een initiatief terzake te nemen. De gemeenteraad moet tegelijkertijd de verschillende categorieën van burgers aanwijzen die er kunnen worden begraven.

Artikel 28

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 29

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 30

Dit artikel heft de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging op, met uitzondering van artikel 15bis, § 2, tweede lid, 23bis en 32.

Artikel 31

Dit artikel behoeft geen toelichting.

De minister-president van de Vlaamse regering,

Bart SOMERS

*De Vlaamse minister van Binnenlandse
Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd
en Ambtenarenzaken,*

Paul VAN GREMBERGEN

VOORONTWERP VAN DECREET

VOORONTWERP VAN DECREET

op de begraafplaatsen en de lijkbezorging

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken ;

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

HOOFDSTUK I

Begraafplaatsen

AFDELING I

Gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaatsen en crematoria

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

Iedere gemeente moet over ten minste één begraafplaats beschikken. Meerdere gemeenten kunnen zich evenwel verenigen om over een gemeenschappelijke begraafplaats te beschikken.

Enkel een gemeente of een intergemeentelijk samenwerkingsverband kan een crematorium oprichten en beheren.

Ieder crematorium wordt opgericht binnen de omheining van een begraafplaats of op een daarmede in verbinding staand stuk grond.

Iedere begraafplaats en ieder intergemeentelijk crematorium moeten over een urnenveld, een strooiweide en een columbarium beschikken.

In afwijking van het voorgaande lid, kan evenwel tussen de gemeente die een begraafplaats beheert en het intergemeentelijke samenwerkingsverband dat een aangrenzend intergemeentelijk crematorium beheert een overeenkomst worden afgesloten waarin bepaald wordt dat het urnenveld, de strooiweide en het co-

lumbarium van de gemeentelijke begraafplaats ter beschikking van het aangrenzende intergemeentelijke crematorium wordt gesteld.

Behoudens het verlenen van een concessie, is de begraafing van een stoffelijk overschot of de begraafing van een asurn of de bijzetting ervan in een columbarium op de gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaats kosteloos voor de personen die overleden zijn op het grondgebied van de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband of die ingeschreven waren in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister van de gemeente, respectievelijk de gemeenten die deel uitmaken van het intergemeentelijke samenwerkingsverband. Dit geldt eveneens voor de uitstrooiing van de as.

Artikel 3

De Vlaamse regering bepaalt de criteria voor de oprichting en het beheer van de begraafplaatsen en de crematoria. Ze organiseert de controle op de naleving van deze criteria.

Artikel 4

Gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria vallen onder het gezag, de politie en het toezicht van de gemeenteverhuden, die ervoor zorgen dat er geen wanorde heerst, dat er geen handelingen in strijd met de eerbied voor de doden worden verricht en dat er geen opgraving plaatsheeft zonder toestemming.

Op de intergemeentelijke begraafplaatsen en in de intergemeentelijke crematoria worden de in het eerste lid bedoelde bevoegdheden uitgeoefend door de overheid van de gemeente waar de begraafplaats of het crematorium ligt.

Artikel 5

§ 1. Wanneer nieuwe voor begraafing bestemde ruimten aangelegd zijn, bepaalt de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband de datum waarop niet meer begraven wordt op de oude begraafplaatsen. Een afschrift van deze beslissing wordt tot de definitieve ontruiming van de begraafplaats aan de ingang ervan uitgehangen.

De oude begraafplaatsen worden in de staat gelaten waarin ze zich bevinden. Gedurende ten minste tien jaar mag er geen gebruik van worden gemaakt.

Na verloop van de in het voorgaande lid bepaalde tijd of ten minste tien jaar na de laatste begraafing, waarbij de inschrijving in het begrafenisregister als bewijs geldt, kan de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband beslissen een andere bestemming te geven aan de oude begraafplaatsen.

§ 2. Met toepassing van § 1 wordt een perceel van dezelfde grootte als het geconcedeerde op de nieuwe begraafplaats voorbehouden als enige belanghebbende daartoe een aanvraag indient.

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband bepaalt de voorwaarden inzake overbrenging, zonder dat deze voorwaarden kunnen inhouden dat de belanghebbenden de overbrenging van de stoffelijke resten moeten vergoeden.

AFDELING II

Concessies

Artikel 6

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband kan op de gemeentelijke, respectievelijk intergemeentelijke begraafplaatsen grafconcessies of concessies voor columbaria verlenen.

Wanneer het gaat om een gemeentelijke begraafplaats kan de gemeenteraad die bevoegdheid aan het college van burgemeester en schepenen opdragen.

Eenzelfde concessie mag slechts dienen voor de aanvrager, zijn echtgenoot, zijn bloed- of aanverwanten en voor leden van een of meer religieuze gemeenschappen, evenals voor de personen die daartoe ieder hun wil te kennen geven bij de gemeentelijke overheid. Door de concessiehouder aangewezen derden kunnen daar ook worden bijgezet.

Wanneer iemand overlijdt terwijl hij op dat ogenblik een feitelijk gezin vormde, kan de overlevende een concessie aanvragen.

Een concessieaanvraag mag worden ingediend ten behoeve van een derde en van diens familie.

Artikel 7

§ 1. De concessies worden voor ten hoogste vijftig jaar verleend.

§ 2. Op aanvraag worden opeenvolgende hernieuwingen toegestaan voor de bepaalde tijd verstreken is.

De hernieuwingen kunnen enkel geweigerd worden indien blijkt dat op het moment van de aanvraag de concessie verwaarloosd is.

Minstens een jaar voor het verstrijken van de concessie of van de hernieuwingen ervan, maakt de burgemeester of zijn gemachtigde of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband een akte op waarbij eraan herinnerd wordt dat een aanvraag om hernieuwing bij hem moet toekomen.

Een afschrift van deze akte wordt een jaar lang zowel bij het graf als aan de ingang van de begraafplaats uitgehangen.

Als er geen aanvraag voor een hernieuwing is gedaan, vervalt de concessie.

§ 3. Indien erom verzocht wordt voor het verstrijken van de vastgestelde termijn, neemt een nieuwe termijn een aanvang vanaf elke nieuwe bijzetting in de concessie. Als er geen hernieuwing wordt aangevraagd tussen de datum van de laatste bijzetting in de concessie en het verstrijken van de periode waarvoor deze werd verleend, blijft het graf bestaan gedurende een termijn van tien jaar die begint te lopen op de datum van het overlijden, indien dit overlijden zich minder dan tien jaar voor het verstrijken van de concessie heeft voorgedaan.

Artikel 8

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband stelt het verschuldigde bedrag en de voorwaarden voor het verlenen van de concessie vast.

In de gevallen bedoeld in artikel 7, § 2, eerste lid, en § 3, wordt het verschuldigde bedrag, dat door de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband gevorderd kan worden, proportioneel berekend op het aantal jaren dat de vervaldatum van de vorige concessie overschrijdt.

Artikel 9

Telkens na vijftig jaar, en zonder vergoeding, kan de altijddurende concessie die krachtens het keizerlijk decreet van 23 prairial jaar XII werd verleend voor de inwerkingtreding van de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, op aanvraag hernieuwd worden.

Voor deze hernieuwing is de procedure bedoeld in artikel 7, § 2, derde tot en met vijfde lid, van dit decreet van toepassing.

Artikel 10

De geconcedeerde graven moeten onderhouden worden.

Onderhoudsverzuim dat verwaarlozing uitmaakt, staat vast als het graf doorlopend onzindelijk, door plantengroei overwoekerd, vervallen, ingestort of bouwvallig is.

De verwaarlozing wordt geconstateerd in een akte van de burgemeester of zijn gemachtigde of van het bevoegde orgaan van de intergemeentelijke begraafplaats. Die akte wordt een jaar lang bij het graf en aan de ingang van de begraafplaats uitgehangen.

Na het verstrijken van die termijn en bij niet-herstelling kan de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband een einde maken aan de concessie. De gemeenteraad kan die bevoegdheid opdragen aan het college van burgemeester en schepenen.

HOOFDSTUK II

Lijkbezorging

AFDELING I

Kisting en vervoer van lijken

Artikel 11

De stoffelijke overschotten moeten in een doodskist of ander lijkomhulsel geplaatst worden.

Het gebruik van doodskisten, foedralen, doodswaden, producten en procédés die de natuurlijke en normale ontbinding van het lijk of de crematie beletten, is verboden.

Een balseming of enige andere conserverende behandeling, voorafgaandelijk aan de kisting, kan in de door de Vlaamse regering bepaalde gevallen toegestaan worden.

De Vlaamse regering omschrijft de in het tweede lid bedoelde voorwerpen en procédés, alsook de voorwaarden waaraan een doodskist of ander lijkomhulsel moet beantwoorden.

Artikel 12

De burgemeester of zijn gemachtigde mag de kisting bijwonen.

Artikel 13

Het toezicht op lijkstoeten berust bij de gemeenteoverheid, die ervoor zorgt dat ze ordelijk, welvoeglijk en met de aan de doden verschuldigde eerbied verlopen.

Niet-gecremeerde stoffelijke overschotten moeten met een lijkwagen of een daartoe speciaal uitgeruste wagen worden vervoerd. Dit kan gebeuren vanaf het moment dat een geneesheer in een attest een natuurlijke doodsoorzaak heeft vastgesteld en heeft bevestigd dat er geen gevaar voor de volksgezondheid bestaat.

Artikel 14

Er wordt in een behoorlijke wijze voorzien in de lijkbezorging van behoeftigen, onverminderd de toepassing van artikel 15, § 2. De daaruit voortvloeiende kosten zijn ten laste van de gemeente waar zij in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister zijn ingeschreven.

Artikel 15

§ 1. Er zijn twee vormen van lijkbezorging : begraven of cremeren.

§ 2. Elkeen kan tijdens zijn leven vrijwillig een schriftelijke kennisgeving van zijn laatste wilsbeschikking inzake de wijze van lijkbezorging, hetzij begraven, hetzij verstrooien of bewaren van de as na crematie, evenals het ritueel van de levensbeschouwing volgens dewelke de uitvaartplechtigheid moet verlopen, richten tot de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn gemeente.

Deze laatste wilsbeschikking wordt gelijkgesteld met de aanvraag tot toestemming tot crematie als bedoeld in artikel 20, § 1, of met de akte, bedoeld in artikel 20, § 2.

Indien het overlijden in een andere gemeente dan die van de hoofdverblijfplaats heeft plaatsgehad, moet de gemeente van de hoofdverblijfplaats zonder verwijl op aanvraag van de gemeente waarin het overlijden heeft plaatsgehad, informatie betreffende de in het tweede lid bedoelde laatste wilsbeschikking overzenden.

§ 3. Levenloos geboren kinderen die de wettelijke levensvatbaarheidsgrens nog niet hebben bereikt, worden na een zwangerschapsduur van ten volle 12 weken op verzoek van de ouders begraven of gecremeerd. De Vlaamse regering kan nadere regels bepalen met betrekking tot het begraven en cremeren van levenloos geboren kinderen.

AFDELING II

Begraving

Artikel 16

§ 1. Alleen op gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaatsen mag worden begraven.

§ 2. Op particuliere begraafplaatsen die bestonden op het tijdstip waarop dit decreet in werking treedt, mag echter verder worden begraven.

Voor particuliere begraafplaatsen gelden de artikelen 4 en 17 van dit decreet.

§ 3. Afwijkingen van het bepaalde in § 1 kunnen worden toegestaan door de Vlaamse minister, bevoegd voor het gezondheidsbeleid, op voorstel van de burgemeester van de gemeente waar de begraving zal plaatshebben.

De minister mag de afwijking slechts toestaan op een op godsdienstige of filosofische overwegingen berustend verzoek, behalve als redenen van hygiëne en volksgezondheid dat niet toelaten.

Artikel 17

§ 1. De begraving kan plaatshebben in volle grond, in een grafkelder of bovengronds. Elke begraafplaats moet over deze drie mogelijkheden beschikken. In afwijking van artikel 2, zesde lid, kan de gemeente een vergoeding tegen kostprijs voor de grafkelder vragen.

§ 2. De Vlaamse regering bepaalt de nadere regels volgens dewelke de begravingen in volle grond, in een grafkelder of bovengronds moeten gebeuren.

Artikel 18

Een niet-geconcedeerd graf wordt minstens tien jaar bewaard.

Dergelijk graf mag enkel verwijderd worden nadat gedurende een jaar een afschrift van de beslissing tot verwijdering, zowel bij het graf als aan de ingang van de begraafplaats, werd uitgehangen.

Onverminderd de naleving van de laatste wilsbeschikking inzake de wijze van lijkbezorging overeenkomstig artikel 15, beslist de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijk samenwerkingsverband welke bestemming gegeven moet worden aan resten die aangetroffen worden binnen de omheining van de begraafplaats.

AFDELING III

Crematie

Artikel 19

§ 1. Voor crematie is een toestemming vereist die wordt verleend door :

- 1° de ambtenaar van de burgerlijke stand waar het overlijden werd vastgesteld, indien dat overlijden in België heeft plaatsgehad ;
- 2° de procureur des Konings van het arrondissement van de plaats waar zich ofwel het crematorium ofwel de hoofdverblijfplaats van de overledene bevindt, indien het overlijden heeft plaatsgehad in het buitenland.

§ 2. Voor crematie na opgraving is de door artikel 4 bedoelde toestemming tot opgraving vereist.

Na het verlenen van de toestemming tot opgraving wordt de aanvraag voor toestemming tot crematie doorgestuurd aan de procureur des Konings van het arrondissement van de plaats waar het crematorium of de hoofdverblijfplaats van de aanvrager is gevestigd, van de plaats van overlijden of van de plaats waar het stoffelijke overschot begraven is.

Bij deze aanvraag voor toestemming dient in voorkomend geval een attest van registratie in de bevolkingsregisters van de laatste wilsbeschikking van de overledene inzake de wijze van lijkbezorging gevoegd te worden.

De procureur des Konings aan wie de aanvraag gericht is, kan aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het overlijden vastgesteld werd, vragen hem een dossier dat het in artikel 77 of in artikel 81 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde attest bevat, over te zenden. Indien dit attest ontbreekt, wordt daarvan door de betrokken ambtenaar de reden opgegeven.

De toestemming tot crematie wordt geweigerd of toegestaan door de procureur des Konings aan wie de aanvraag tot crematie gericht is.

Artikel 20

§ 1. Iedere aanvraag tot toestemming wordt ondertekend door degene die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien of door zijn gemachtigde.

§ 2. De toestemming moet door de ambtenaar van de burgerlijke stand of door de procureur des Konings geweigerd worden als de overledene in een akte, die voldoet aan de voorwaarden inzake bekwaamheid en gesteld is in de vorm van de akten van uiterste wil, zijn voorkeur voor een andere wijze van lijkbezorging te kennen heeft gegeven, of als hij kennis heeft gekregen van het verzoek bedoeld in § 4 van dit artikel.

§ 3. Onverminderd het bepaalde in § 2 van artikel 21, mag de toestemming niet verleend worden voor het verstrijken van een termijn van vierentwintig uur, die ingaat met de ontvangst van de aanvraag tot toestemming.

§ 4. Iedere persoon die bij het verlenen of de weigering van de toestemming belang heeft, kan daartoe bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg een verzoek indienen.

De bevoegde voorzitter is die van de plaats waar de aanvraag om toestemming werd ingediend. Van het verzoek wordt kennis gegeven aan de partijen, die bij het verlenen of de weigering van de toestemming belang hebben, alsmede aan de ambtenaar van de burgerlijke stand of aan de procureur des Konings, bij wie de aanvraag tot toestemming werd ingediend.

Het verzoek wordt behandeld en beoordeeld als in kort geding, het openbaar ministerie gehoord.

Artikel 21

§ 1. Bij de aanvraag tot toestemming moet een attest worden gevoegd waarin de behandelende geneesheer of de geneesheer die het overlijden heeft vastgesteld, vermeldt of het overlijden te wijten is aan een natuurlijke of gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak.

Als de aanvraag het lijk van een in België overleden persoon betreft, en de in het bovenstaande lid bedoelde geneesheer heeft bevestigd dat het om een natuurlijk overlijden gaat, dan moet bovendien het verslag worden bijgevoegd van een beëdigd geneesheer die door de ambtenaar van de burgerlijke stand is aangesteld om de doodsoorzaken na te gaan. In dat verslag wordt vermeld of het overlijden te wijten is aan een natuurlijke of gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak.

Het ereloon en alle daaraan verbonden kosten van de door de ambtenaar van de burgerlijke stand aangestelde geneesheer vallen ten laste van het gemeentebestuur van de gemeente waar de overledene in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister is ingeschreven.

§ 2. De ambtenaar van de burgerlijke stand moet het dossier aan de procureur des Konings van het arrondissement zenden wanneer omstandigheden het vermoeden van een gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak van overlijden wettigen of wanneer de geneesheer in een van de onder § 1 voorgescreven documenten, niet heeft kunnen bevestigen dat er geen tekens of aanwijzingen van een gewelddadige of niet vast te stellen oorzaak van overlijden zijn.

In dat geval kan toestemming tot crematie eerst worden verleend nadat de procureur des Konings aan de ambtenaar van de burgerlijke stand heeft laten weten dat hij er zich niet tegen verzet.

Artikel 22

De procureur des Konings handelt zoals voorgescreven is in artikel 81 van het Burgerlijk Wetboek.

De persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien, kan de lijkschouwing steeds doen bijwonen door een geneesheer van haar of zijn keuze.

Artikel 23

§ 1. De as van gecremeerde lijken kan in urnen worden geplaatst die binnen de omheining van de begraafplaats worden begraven of in een columbarium worden bijgezet.

De as van gecremeerde lijken kan op een van de volgende plaatsen worden uitgestrooid :

- 1° op een daartoe bestemd perceel van de begraafplaats ;
- 2° op de aan het grondgebied van België grenzende territoriale zee onder de voorwaarden die de Vlaamse regering bepaalt.

De as van de overledene wordt met respect en eerbied behandeld en kan geen voorwerp uitmaken van een commerciële activiteit, met uitzondering van die activiteiten die verband houden met het uitstrooien of begraven van de as of met het overbrengen ervan naar de plaats waar de as bewaard zal worden.

Indien de overledene dit schriftelijk heeft bepaald of op verzoek van de ouders indien het om een minderjarige gaat, of, in voorkomend geval, op verzoek van de voogd, kan de as van gecremeerde lijken :

- 1° worden uitgestrooid op een andere plaats dan de begraafplaats. Deze uitstrooiing kan evenwel niet gebeuren op het openbaar domein, uitgezonderd de begraafplaats bedoeld in het eerste lid en het tweede

lid. Indien het een terrein betreft dat niet in eigendom is van de overledene of zijn nabestaanden, is een voorafgaande, schriftelijke toestemming van de eigenaar van het betrokken terrein vereist ;

- 2° worden begraven op een andere plaats dan de begraafplaats. Deze begraafplaats kan evenwel niet gebeuren op het openbaar domein, uitgezonderd de begraafplaats bedoeld in het eerste en het tweede lid. Indien het een terrein betreft dat niet in eigendom is van de overledene of zijn nabestaanden, is een voorafgaande, schriftelijke toestemming van de eigenaar van het betrokken terrein vereist ;
- 3° in een urne ter beschikking worden gesteld van de nabestaanden om te worden bewaard op een andere plaats dan de begraafplaats. Indien er een einde komt aan de bewaring van de as op een andere plaats dan de begraafplaats, wordt de as door toedoen van de nabestaande die er de zorg voor heeft of zijn erfgenamen in geval van diens overlijden, ofwel naar een begraafplaats gebracht om er begraven, in een columbarium bijgezet of uitgestrooid te worden ofwel op de aan het grondgebied van België grenzende territoriale zee uitgestrooid te worden.

De persoon die de as in ontvangst neemt, is verantwoordelijk voor de naleving van deze bepalingen.

De Vlaamse regering kan nadere voorwaarden bepalen waaraan de in het vierde lid bedoelde bewaringen, begravingen of uitstrooiingen moeten voldoen.

§ 2. Onverminderd hetgeen is bepaald in § 1 kan, op verzoek van de echtgenoot en van de bloed- of aanverwanten in eerste graad, een gedeelte van de as van het gecremeerde lijk aan hen worden meegegeven.

AFDELING IV

Graftekens

Artikel 24

Tenzij de overledene anders heeft beschikt of zijn verwanten zich ertegen verzetten, heeft eenieder het recht op het graf van zijn verwante of vriend een grafteken te doen plaatsen zonder afbreuk te doen aan het recht van de concessiehouder.

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband regelt de uitoefening van dat recht en inzonderheid alles wat betrekking heeft op de afmetingen van de graftekens en de aard van de te gebruiken materialen.

Artikel 25

§ 1. Wanneer aan een grafconcessie een einde wordt gemaakt of geen aanvraag tot overbrenging als bedoeld in artikel 5, § 2, is ingediend, worden de niet weggenomen graftekens en de eventueel nog bestaande ondergrondse bouwwerken eigendom van de gemeente of van het intergemeentelijke samenwerkingsverband.

Wanneer niet-geconcedeerde gronden voor nieuwe begravingen moeten worden gebruikt, wordt in de beslissing, bedoeld in artikel 18, tweede lid, tevens kennis gegeven van de termijn waarbinnen zij graftekens mogen wegnemen. Bij het verstrijken van die termijn, of van de toegestane verlenging ervan, worden de materialen eigendom van de gemeente of van het intergemeentelijke samenwerkingsverband.

De in het vorige lid bedoelde termijn wordt bepaald of verlengd door het college van burgemeester en schepenen of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband die de begraafplaats beheert.

§ 2. Alleen het college van burgemeester en schepenen regelt de bestemming van het aan de gemeente toevallende materiaal. Het college van burgemeester en schepenen maakt hierbij een lijst op van graven met lokaal historisch belang die als kleine onroerende erfgoedelementen kunnen worden beschouwd. De graven op deze lijst dienen 50 jaar te worden bewaard en onderhouden door de gemeente-overheid. Deze termijn kan worden verlengd. Bij ontstentenis van deze lijst kan het initiatief tot de opmaak ervan genomen worden door de Vlaamse regering of haar gemachtigde. Deze lijst wordt bekrachtigd door het college van burgemeester en schepenen. De Vlaamse regering bepaalt de voorwaarden voor de lijsten van graven met lokaal historisch belang.

HOOFDSTUK III

Slotbepalingen

Artikel 26

De bepalingen van dit decreet doen geen afbreuk aan de gebruiken in verband met de bijzetting van leden van het vorstenhuis en in verband met de bijzetting van de hoofden van bisdommen in hun kathedraal, noch aan de bepalingen betreffende de graven van militairen.

Artikel 27

Dit decreet doet geen afbreuk aan de toepassing van internationale verdragen.

De Vlaamse regering kan van de bepalingen van dit decreet afwijken met het oog op de bescherming van de bevolking tegen de gevaren van verspreiding van besmettelijke ziekten of van besmetting door ioniserende stralingen.

Artikel 28

Elke overtreding van de bepalingen van dit decreet wordt gestraft met de straffen, gesteld in artikel 315, 340, 453 en 526 van het Strafwetboek.

Artikel 29

De wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging wordt opgeheven, met uitzondering van artikel 15bis, § 2, tweede lid, 23bis en 32.

Artikel 30

Met betrekking tot de begraafplaatsen van een gemeente van een ander gewest die gelegen zijn op het grondgebied van een gemeente van het Vlaamse Gewest, blijven artikel 3, 4, 5, 6, 7, het vierde lid ervan uitgezonderd, 8, 9, punt a) in het tweede lid ervan uitgezonderd, 10, 11, 25 en 26 van de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, van toepassing.

Artikel 31

De crematoria die niet aan de in artikel 2, tweede lid, gestelde voorwaarden voldoen, mogen hun activiteiten blijven uitoefenen tot 30 november 2003.

De artikelen 2, vierde lid, 3, 4, 19, 20, 21, 22 en 28 zijn van toepassing op de in het vorige lid bedoelde crematoria.

Artikel 32

Dit decreet treedt in werking op de eerste dag van de zesde maand die volgt op de maand waarin het in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse regering,

Bart SOMERS

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken,

Paul VAN GREMBERGEN

ADVIES VAN DE MILIEU- EN NATUURRAAD VAN VLAANDEREN

**Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
(MiNa-Raad)**

Briefadvies
van 8 mei 2003
over het ontwerp van decreet op de begraafplaatsen
en de lijkbezorging

Aan de heer Paul Van Grembergen
Vlaams minister van Binnenlandse
Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en
Ambtenarenzaken
Martelaarsplein 7
1000 Brussel

Datum: 8 mei 2003
Uw Ref.: /
Onze Ref.: 03.04/L3/03/382
Betreft: Uw adviesvraag omtrent het ontwerp van decreet op de begraafplaatsen en de lijkschouwing.

Mijnheer de minister,

De MiNa-Raad ontving op 10 april 2003 uw brief met de vraag om advies uit te brengen over het ontwerp van decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging. De adviestermin loopt tot 30 mei 2003.

De MiNa-Raad gaat in dit briefadvies enkel in op de milieuaspecten van het ontwerp van decreet. De MiNa-Raad is immers van oordeel dat andere organen beter geplaatst zijn voor de bespreking van de overige aspecten.

De belangrijkste milieuhygiënische risico's zijn volgens de MiNa-Raad de emissie van rookgassen door crematoria, kwaliteit van grondwater en drainagewater bij begraafplaatsen, milieu- en arbeidshygiënische aspecten bij het ruimen van graven en de kwaliteit van bodem en grondwater onder strooivelden.

Het ontwerp van decreet verplicht niet langer een doodskist bij het begraven. Een ander lijkomhulsel is ook toegestaan. Het gebruik van doodskisten, lijkomhulsels, foedralen, doodswaden, producten en procédés die de natuurlijke en normale ontbinding van het lijk of de crematie beletten is verboden. Deze voorwerpen en procédés, alsook de voorwaarden waaraan een doodskist of ander lijkomhulsel moet beantwoorden, zullen nader gespecificeerd worden in een uitvoeringsbesluit. De MiNa-Raad vindt het positief dat er vanuit een bekommernis voor milieu en natuur voorwaarden gesteld worden aan de voorwerpen en procédés die verband houden met begraving en crematie. De MiNa-Raad denkt hierbij aan het gebruik van milieuvriendelijke lijmsoorten, de kwaliteit en afbreekbaarheid van lijkhoezen en doodskisten,... . De MiNa-Raad vraagt wel aandacht en begrip voor het feit dat om emotionele redenen bepaalde voorwerpen mee met de overledene begraven of gecremeerd worden (bv. knuffel van overleden kind).

De MiNa-Raad vraagt dat maximaal rekening gehouden wordt met het milieu bij de aanleg, het beheer en de (her)inrichting van begraafplaatsen.

De Raad wijst erop dat begraafplaatsen onder het toepassingsgebied vallen van het decreet houdende de vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare

diensten in het Vlaamse gewest. Vanaf 1 januari 2004 geldt een verbod op het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Tegen 1 juni 2003 dienen de openbare diensten een reductieplan op te stellen. Via dit reductieplan kan een openbare dienst een afwijking aanvragen van het verbod. Op de traditioneel ingerichte begraafplaatsen waar zeer veel verharde zones voorkomen, is het gebruik van herbiciden een courante praktijk. De MiNa-Raad vraagt dat zeer omzichtig wordt omgesprongen met het toekennen van afwijkingen. De Raad meent dat het gebruik van alternatieve bestrijdingsmethoden en de omvorming van bestaande begraafplaatsen naar groene begraafparken gestimuleerd moet worden. Bij de nieuwe aanleg van begraafplaatsen moet zondermeer gestreefd worden naar een minimalisering van de oppervlakte verhardingen en de aanleg van groene wandelpaden zodat herbicidengebruik vermeden wordt¹.

De Raad wijst er ook op dat winterbeddingsgebieden van waterlopen of gebieden die (uitzonderlijk) overstroomd niet in aanmerking zouden mogen komen voor de inrichting van begraafplaatsen omwille van de kans op bacteriële besmetting.

Tenslotte vraagt de MiNa-Raad of er geen (bijkomende) reglementering nodig is voor dierbegraafplaatsen.

In de hoop U hiermee van dienst te zijn, teken ik,

met de meeste hoogachting,

Prof. dr. R.F. Verheyen
Voorzitter

¹ Zie ook: Draaiboek voor de afbouw van pesticidengebruik bij openbare besturen, Zonder is gezond, p 134.

ADVIES VAN DE HOGE RAAD VOOR BINNENLANDS BESTUUR

hoge
raad voor
binnenlands
bestuur

Het voorontwerp van decreet op de
begraafplaatsen en de lijkbezorging

Advies 3-2003

14 mei 2003

INHOUD

	Blz.
1. Inleiding	39
2. Pluspunten	39
3. Minpunten	40
4. Technische bemerkingen	42

1. INLEIDING

In haar vergadering van 4 april 2003 hechtte de Vlaamse regering, op voorstel van Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, de heer Paul Van Grembergen, haar principiële goedkeuring aan een voorontwerp van decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging. Tevens vroeg zij aan minister Van Grembergen om dit voorontwerp voor advies voor te leggen aan de Hoge Raad voor Binnenlands Bestuur. Bij brief van 4 april 2003 vroeg minister Van Grembergen om het advies uiterlijk 30 mei 2003 te bezorgen.

De Hoge Raad boog zich over het voorontwerp van decreet tijdens zijn vergadering van 7 mei 2003. Dit advies schetst kort een aantal plus- en minpunten. De Hoge Raad zal zich in dit advies strikt beperken tot de materies die tot zijn bevoegdheid behoren. Het komt de Hoge Raad bijvoorbeeld niet toe om zich uit te spreken over de wijze van begraving. Het advies zal zich hoofdzakelijk concentreren op de aangebrachte wijzigingen ten opzichte van de wet van 20 juli 1971, gewijzigd door de wetten van 20 september 1998 en 8 februari 2001.

2. PLUSPUNTEN

De Hoge Raad vindt het positief dat met dit decreet een eigen wetgeving wordt ingevoerd met aandacht voor een aantal verbeteringen. Verder kan de Hoge Raad zich terugvinden in de basisbeginselen die aan de grondslag liggen van dit decreet. Het gaat onder meer om:

- de duidelijke afbakening van de verantwoordelijkheid van de overheid;
- het garanderen door de overheid van het neutrale karakter van de begraafplaatsen;
- het beginsel van de gemeentelijke zelfstandigheid.

Belangrijk vindt de Hoge Raad de invoering van de eenvormige procedures, bijvoorbeeld:

- inzake de hernieuwing van de voormalige altijddurende en niet-altijddurende concessies
- voor het meedelen van de geplande verwijdering van een niet-geconcedeerd graf en voor de hernieuwing of beëindiging van een concessie.

Het lijkt de Hoge Raad logisch dat alleen de lokale overheid een begraafplaats en/of crematorium kan oprichten en beheren. Dergelijke taak uitbesteden aan privé-partners is geen optie.

Dat de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband uitdrukkelijk toelating moet geven voor het stopzetten van begravingen op een begraafplaats is een duidelijke verbetering. Op die manier krijgt dergelijke belangrijke beslissing een grotere draagwijdte.

De Hoge Raad kan zich terugvinden in de kosteloosheid die werd ingeschreven in art. 2¹ - die bestond reeds de facto - en in het feit dat de kosten voor kisting, vervoer, begraving of crematie van het stoffelijk overschot van behoeftigen ten laste vallen van de gemeenten waarvan men inwoner was. Dit laatste zal zeker een bepaalde verlichting van de - onterechte - lasten van (vooral) steden teweeg brengen. Het gaat hier om een verschuiving van de kosten tussen steden en gemeenten.

3. MINPUNTEN

Zoals hierboven aangehaald is de Hoge Raad positief over het beginsel van de gemeentelijke autonomie dat aan de basis ligt van dit decreet. Toch bevinden er zich in het decreet nog heel wat bepalingen die verwijzen naar een verdere uitwerking door de Vlaamse regering: art. 3, art. 12, art. 16 §3, art. 18 § 4, (art. 24 §1 en art. 28). De Hoge Raad rekent erop dat in deze gevallen ook rekening wordt gehouden met dit basisbeginsel.

In het ontwerp van gemeentedecreet werd de nadruk gelegd op de versterking van de gemeenteraad met een grotere rol voor de gemeenteraad in beleidsbepaling en beleidscontrole. In die zin is het minder wenselijk dat de gemeenteraad zich nog moet buigen over zaken als de afstand tussen grafkuilen (artikel 18) en de afmetingen van graftekens en de aard van de te gebruiken materialen (artikel 25). Minstens moet volgens de Hoge Raad de mogelijkheid voorzien worden dat deze zaken kunnen worden gedelegeerd naar het college van burgemeester en schepenen. Anderzijds moet het bepalen van het verschuldigde bedrag voor een concessie tot de bevoegdheid blijven behoren van de gemeenteraad.

Volgens de nota aan de Vlaamse regering zou de financiële weerslag op de lokale besturen te verwaarlozen zijn. Toch zijn er een aantal aspecten waarvan de Hoge Raad zich afvraagt of zij niet voor een aanzienlijke meerkost zullen zorgen.

¹ "Behoudens het verlenen van een concessie, is de begraving van een stoffelijk overschot of de begraving van een asurn of de bijzetting ervan in een columbarium op de gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaats kosteloos voor de personen die overleden zijn op het grondgebied van de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband of die ingeschreven waren in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister van de gemeente, respectievelijk de gemeenten die deel uitmaken van het intergemeentelijke samenwerkingsverband. Dit geldt eveneens voor de uitstrooiing van de as."

Vooreerst is er het feit dat volgens artikel 18 §1 men voortaan ook moet kunnen begraven worden in een grafkelder. De Hoge Raad stelt echter vast dat er momenteel gemeenten zijn die deze mogelijkheid niet voorzien. Voor hen zou dit wel organisatorische en financiële gevolgen kunnen hebben, temeer daar ook voor de begraafing in een grafkelder het principe van de kosteloosheid (artikel 2) geldt. Om de kosten voor de gemeenten te beperken, stelt de Hoge Raad voor om een uitzondering in te voeren op dit principe door in het decreet een bepaling in te voeren dat voor het voorzien van een grafkelder een vergoeding kan worden gevraagd.

Ten tweede is het de Hoge Raad niet duidelijk of, gezien artikel 15 en artikel 16 §2, de gemeenten in voorkomend geval de kosten zullen moeten dragen van het ritueel van de levensbeschouwing volgens dewelke de uitvaartplechtigheid moet verlopen.

Tenslotte vraagt de Hoge Raad om de verplichting om een omheining te voorzien (artikel 4), minstens voor de begraafplaatsen, te schrappen. Niet alleen uit financiële overwegingen maar ook omdat in meerdere gemeenten nieuwe begraafplaatsen worden ingericht zonder omheiningen of beplantingen. Het verdient echter aanbeveling om in de memorie van toelichting in te schrijven dat gemeenten aandacht dienen te hebben voor een goede locatie (ruimtelijke ordening) en voor een uit esthetisch oogpunt verzorgd uitzicht.

Het voorontwerp van decreet voorziet in een aantal procedures van aanplakking aan de ingang van de begraafplaats én aan het graf (o.a. bij de geplande verwijdering van een niet-geconcedeerd graf). De Hoge Raad erkent dat het afschaffen van de verplichting om de nabestaanden in dergelijke gevallen persoonlijk op de hoogte te brengen een aanzienlijke vermindering van de werklust tot gevolg heeft. Anderzijds is de methode van nogal archaïsch en vraagt de Hoge Raad om na te gaan of er geen andere opties bestaan. Zo zouden meerdere mogelijkheden kunnen aangeboden worden (bijvoorbeeld register,...) om de nabestaanden op de hoogte te brengen waaruit de gemeente dan een keuze kan maken.

Wat de termijn van tien jaar betreft in art. 6 § 1 (sluiting begraafplaats), art. 8 § 3 (behoud graf na niet-hernieuwing concessie) en art. 19 (behoud niet-geconcedeerd graf) vraagt de Hoge Raad zich af of deze termijn, gezien soms het ruimtegebrek, niet beter teruggebracht wordt tot de huidige termijn van vijf jaar. Niets belet de gemeenten immers om een langere termijn in acht te nemen indien blijkt dat dit gewenst zou zijn.

Tot slot bepaalt artikel 5 van het voorontwerp van decreet dat een opgraving enkel kan worden geweigerd om redenen van hygiëne of volksgezondheid. De Hoge Raad stelt voor om de redenering om te keren, nl. alleen opgravingen toe te staan om zwaarwichtige redenen (bijvoorbeeld in gerechtszaken). Bovendien bevat het gemeentelijk politiereglement op de begraafplaatsen en lijkbezorging van vele gemeenten een hoofdstuk over ontgravingen.

4. TECHNISCHE BEMERKINGEN

- Artikel 2 bepaalt dat een intergemeentelijk samenwerkingsverband een crematorium kan oprichten en beheren en dat ook wat begraafplaatsen betreft, meerdere gemeenten zich kunnen verenigen. De Hoge Raad vraagt zich af hoe dit artikel en het ganse voorontwerp van decreet dient gelezen te worden in het licht van het nieuwe decreet van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking, en meer bepaald de bepaling die de (weliswaar verlengbare) duurtijd van een opdrachthoudende vereniging vastlegt op maximum 18 jaar. Welke gevolgen heeft dit voor het voortbestaan van een gemeenschappelijke begraafplaats wanneer het intergemeentelijk samenwerkingsverband niet wordt voortgezet? Welke overgangsregeling wordt er dan ingevoerd? Wie beheert in dit geval de begraafplaats, die niet meer mag worden gebruikt gedurende 10 jaar na een desbetreffende beslissing? Wat met langdurige concessies van bijvoorbeeld 50 jaar?
- De term *levensbeschouwing* wordt in de algemene toelichting en in artikel 16 van de memorie van toelichting omschreven als "alle godsdiensten, de vrijzinnigheid en de niet-kerkelijke overtuiging". Volgens de Hoge Raad wordt ter verduidelijking best gesproken van "alle ERKENDE godsdiensten, de vrijzinnigheid en de niet-kerkelijke overtuiging".
- De term "behoeftigen" wordt in artikel 15 niet omschreven. Dit moet minstens in de memorie van toelichting verder worden verduidelijkt.
- Hetzelfde artikel 15 bepaalt dat de kosten voor begraving of crematie van behoeftigen ten laste vallen van de gemeente waar de desbetreffende persoon is ingeschreven in het bevolkings-, het vreemdelingen- of wachtregister. De Hoge Raad vraagt zich af wie de kosten draagt voor de begraving of bijzetting van de niet-behoeftigen, gezien het algemene principe van kosteloosheid vermeld in artikel 2.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 35.604/1/V

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, eerste vakantiekamer, op 18 juni 2003 door de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken verzocht hem, binnen een termijn van dertig dagen, van advies te dienen over een voorontwerp van decreet "op de begraafplaatsen en de lijkbezorging", heeft, na verlenging van die termijn tot zestig dagen, op 7 augustus 2003 het volgende advies gegeven :

Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, heeft de afdeling wetgeving zich beperkt tot het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond alsmede van de vraag of aan de voorgeschreven vormvereisten is voldaan.

Wat het tweede en het derde van deze drie punten betreft, zijn er geen opmerkingen te maken. Wat de bevoegdheid betreft, geeft het ontwerp aanleiding tot de volgende opmerkingen.

1. Uit artikel 6, § 1, VIII, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, ingevoegd bij de wet van 13 juli 2001, dient te worden afgeleid dat hetgeen geregeld wordt in de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging voortaan tot de bevoegdheid van de gewesten behoort.

Globaal respecteert het ontwerp die materiële bevoegdheidstoewijzing. Enkel bij artikel 13, tweede lid, tweede volzin, in de mate dat het toestaat niet-gecremeerde stoffelijke overschotten te vervoeren buiten het grondgebied van de gemeente (en het arrondissement) van overlijden, vanaf het moment dat een arts een natuurlijke doodsoorzaak heeft vastgesteld, rijst op dat vlak een bevoegdheidsprobleem.

De door een arts zonder optreden van de ambtenaar van burgerlijke stand verleende toelating tot vervoer buiten de gemeente maakt - in de huidige stand van het recht - immers op onevenredige wijze inbreuk op de bevoegdheid die de federale overheid in de artikelen 77 tot 87 van het Burgerlijk Wetboek uitoefent, waarbij regelen worden gesteld inzake de teraardebestelling, het daartoe af te geven verlof en de akte van overlijden, waarbij er telkens van wordt uitgegaan dat het niet-gecremeerde stoffelijke overschot berust in, hetzij de gemeente van het overlijden, hetzij het arrondissement van het overlijden tot het ogenblik waarop de openbare gezagsdragers de in de artikelen 77 tot 87 van het Burgerlijk Wetboek, bedoelde rechtshandelingen stellen. Die regeling verleent de Procureur des Konings o.m. een tijdelijk beschikkingsrecht over het lichaam.

35.604/1/V

2. Inzake de territoriale werking van het ontworpen decreet, wordt voor zoveel als nodig opgemerkt dat de Vlaamse gewestelijke decreetgever slechts regels kan stellen voor het Vlaamse Gewest zelf. Hoofdstuk I inzake de begraafplaatsen, de crematoria en de concessie kan dan ook enkel betrekking hebben op begraafplaatsen, crematoria en concessies in het Vlaamse Gewest. Hoofdstuk II kan enkel van toepassing zijn op lijkbezorging in het Vlaamse Gewest.

Wat dat betreft is het ontwerp op een aantal punten lacunair, namelijk in de mate dat het toepassingsgebied niet uitdrukkelijk wordt omschreven en het ontwerp dan bevoegdheidsconform gelezen moet worden. Op andere punten is het aangetast door bevoegdheidsoverschrijding. Die punten worden hierna onder 2.1 tot 2.6 opgesomd.

2.1. Hoofdstuk I kan alleszins niet van toepassing zijn op de in artikel 92bis, § 2, e), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, bedoelde begraafplaatsen die de grenzen van het Vlaamse Gewest overschrijden, noch op de in het Vlaamse Gewest gelegen begraafplaatsen van een niet tot het Vlaamse Gewest behorende gemeente. In dat verband moet ook worden gewezen op artikel 30, dat eenzijdig stelt welke regels van toepassing zijn op begraafplaatsen van een gemeente behorend tot een ander gewest doch die op het grondgebied van een gemeente van het Vlaamse gewest zijn gelegen, terwijl zulks door een samenwerkingsakkoord geregeld zou moeten worden als bedoeld in artikel 92bis, § 2, e), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ⁽¹⁾.

2.2. In zoverre artikel 2, tweede lid, verwijst naar een intergemeentelijk samenwerkingsverband, kan gewestoverschrijdende intergemeentelijke samenwerking daar niet onder vallen.

⁽¹⁾ Blijkens het - op 24 april 2001 aan de Commissie voor de Institutionele Aangelegenheden van Senaat bezorgde (Parl.St. Senaat, 2000-2001, nr. 709/7, p. 25) - ontwerp van samenwerkingsakkoord tussen het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Gewest met betrekking tot de begraafplaatsen die de grenzen van een Gewest overschrijden of die gelegen zijn in een ander Gewest dan de gemeente waartoe het behoort (voor de tekst van het ontwerp-akkoord: zie J. VAN NIEUWENHOVE, De Lambermont-CD, Kessel-Lo, 2001), waren er vijf dergelijke "Brusselse" begraafplaatsen (Hand. Kamer van 27 juni 2001 (ochtend), nr. 138, p. 7 van het Integraal Verslag en p. 5 van het Beknopt Verslag).

2.3. Overeenkomstig een bevoegdheidsconforme lezing betreft artikel 14, dat de kosten voor lijkbezorging van behoeftigen ten laste legt van de gemeente van inschrijving in het bevolkings-, vreemdelingen- of wachtregister, slechts de hypothese van een behoeftige ingeschreven in een gemeente van het Vlaamse Gewest.

2.4. De woorden "een andere gemeente" in artikel 15, § 2, derde lid, moeten bevoegdheidsconform begrepen worden als "een andere gemeente van het Vlaamse Gewest".

2.5. Artikel 19, § 1, 1°, kan enkel een verplichting opleggen aan ambtenaren van de burgerlijke stand in het Vlaamse Gewest voor een overlijden dat in het Vlaamse Gewest plaats heeft gehad; de in artikel 19, § 1, 2°, opgenomen regeling inzake een overlijden "in het buitenland", moet dan ook betrekking hebben op een overlijden buiten het Vlaamse Gewest, d.i. in het buitenland of in een der andere twee Gewesten.

2.6. Artikel 21, § 1, tweede lid, moet zich beperken tot het geval van een in het Vlaamse Gewest overleden persoon, nu die bepaling voorts slechts verplichtingen kan opleggen aan ambtenaren van de burgerlijke stand van gemeenten van het Vlaamse Gewest.

Het derde lid van artikel 21, § 1, moet bevoegdheidsconform worden begrepen in de zin dat met de gemeente van inschrijving slechts een gemeente van het Vlaamse Gewest bedoeld wordt.

2.7. Tot besluit kan worden gesteld dat, nu de bijzondere wetgever hoe dan ook het sluiten van een samenwerkingsakkoord voorschrijft en in de mate dat inzake de onder 2.2. tot 2.6. omschreven regelingen het beleidsvoornemen zou bestaan om de - onder gelding van de oude federale wet bestaande - intergewestelijke regelingen onverlet te laten, zulks best geregeld wordt in een samenwerkingsakkoord ⁽²⁾.

⁽²⁾ De artikelen 5 en 6 van het ten tijde van het Lambermont-akkoord verspreide ontwerp-samenwerkingsakkoord, o.c., geven overigens reeds een aanzet tot oplossing van sommige van de voormelde problemen, zie Y. SACREAS, De gewestelijke bevoegdheden inzake de ondergeschikte besturen : een algemeen overzicht in De vijfde Staatshervorming van 2001, Brugge, Die Keure, 2001, p. 78 (nr. 26).

35.604/1/V

De kamer was samengesteld uit

de Heren	J. DE BRABANDERE,	kamervoorzitter,
	J. BOVIN,	
	G. DEBERSAQUES,	staatsraden,
	H. COUSY,	assessor van de afdeling wetgeving,
Mevrouw	A. BECKERS,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. B. WEEKERS, auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld door Mevr. M.-C. CEULE, eerste referendaris-afdelingshoofd.

DE GRIFFIER,

DE VOORZITTER,

A. BECKERS

J. DE BRABANDERE

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken ;

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

HOOFDSTUK I

Begraafplaatsen

AFDELING I

Gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaatsen en crematoria

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

Iedere gemeente moet over ten minste één begraafplaats beschikken. Meerdere gemeenten kunnen zich evenwel verenigen om over een gemeenschappelijke begraafplaats te beschikken.

Enkel een gemeente of een intergemeentelijk samenwerkingsverband kan een crematorium oprichten en beheren.

Ieder crematorium wordt opgericht binnen de omheining van een begraafplaats of op een daarmede in verbinding staand stuk grond.

Iedere begraafplaats en ieder intergemeentelijk crematorium moeten over een urnenveld, een strooiweide en een columbarium beschikken.

In afwijking van het voorgaande lid, kan evenwel tussen de gemeente die een begraafplaats beheert en het intergemeentelijke samenwerkingsverband dat een aangrenzend intergemeentelijk crematorium beheert een overeenkomst worden afgesloten waarin bepaald wordt dat het urnenveld, de strooiweide en het columbarium van de gemeentelijke begraafplaats ter beschikking van het aangrenzende intergemeentelijke crematorium wordt gesteld.

Behoudens het verlenen van een concessie, is de begraving van een stoffelijk overschot of de begraving van een asurn of de bijzetting ervan in een columbarium op de gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaats kosteloos voor de personen die overleden zijn op het grondgebied van de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband of die ingeschreven waren in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister van de gemeente, respectievelijk de gemeenten die deel uitmaken van het intergemeentelijke samenwerkingsverband. Dit geldt eveneens voor de uitstrooiing van de as.

Artikel 3

De Vlaamse regering bepaalt de criteria voor de oprichting en het beheer van de begraafplaatsen en de crematoria. Ze organiseert de controle op de naleving van deze criteria.

Artikel 4

Gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria vallen onder het gezag, de politie en het toezicht van de gemeenteoverheden, die ervoor zorgen dat er geen wanorde heerst, dat er geen handelingen in strijd met de eerbied voor de doden worden verricht en dat er geen opgraving plaatsheeft zonder toestemming.

De Vlaamse regering bepaalt de nadere regelen inzake opgravingen.

Op de intergemeentelijke begraafplaatsen en in de intergemeentelijke crematoria worden de in het eerste lid bedoelde bevoegdheden uitgeoefend door de overheid van de gemeente waar de begraafplaats of het crematorium ligt.

Artikel 5

§ 1. Wanneer nieuwe voor begraving bestemde ruimten aangelegd zijn, bepaalt de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband de datum waarop niet meer begraven wordt op de oude begraafplaatsen. Een afschrift van deze beslissing wordt tot de definitieve ontruiming van de begraafplaats aan de ingang ervan uitgehangen.

De oude begraafplaatsen worden in de staat gelaten waarin ze zich bevinden. Gedurende ten minste tien jaar mag er geen gebruik van worden gemaakt.

Na verloop van de in het voorgaande lid bepaalde tijd of ten minste tien jaar na de laatste begraving, waarbij de inschrijving in het begrafenisregister als bewijs geldt, kan de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband beslissen een andere bestemming te geven aan de oude begraafplaatsen.

§ 2. Met toepassing van § 1 wordt een perceel van dezelfde grootte als het geconcedeerde op de nieuwe begraafplaats voorbehouden als enige belanghebbende daartoe een aanvraag indient.

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband bepaalt de voorwaarden inzake overbrenging, zonder dat deze voorwaarden kunnen inhouden dat de belanghebbenden de overbrenging van de stoffelijke resten moeten vergoeden.

AFDELING II

Concessies

Artikel 6

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband kan op de gemeentelijke, respectievelijk intergemeentelijke begraafplaatsen grafconcessies of concessies voor columbaria verlenen.

Wanneer het gaat om een gemeentelijke begraafplaats kan de gemeenteraad die bevoegdheid aan het college van burgemeester en schepenen opdragen.

Eenzelfde concessie mag slechts dienen voor de aanvrager, zijn echtgenoot, zijn bloed- of aanver-

wanten en voor leden van een of meer religieuze gemeenschappen, evenals voor de personen die daartoe ieder hun wil te kennen geven bij de gemeentelijke overheid. Door de concessiehouder aangewezen derden kunnen daar ook worden bijgezet.

Wanneer iemand overlijdt terwijl hij op dat ogenblik een feitelijk gezin vormde, kan de overlevende een concessie aanvragen.

Een concessieaanvraag mag worden ingediend ten behoeve van een derde en van diens familie.

Artikel 7

§ 1. De concessies worden voor ten hoogste vijftig jaar verleend.

§ 2. Op aanvraag worden opeenvolgende hernieuwingen toegestaan voor de bepaalde tijd verstreken is.

De hernieuwingen kunnen enkel geweigerd worden indien blijkt dat op het moment van de aanvraag de concessie verwaarloosd is.

Minstens een jaar voor het verstrijken van de concessie of van de hernieuwingen ervan, maakt de burgemeester of zijn gemachtigde of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband een akte op waarbij eraan herinnerd wordt dat een aanvraag om hernieuwing bij hem moet toekomen.

Een afschrift van deze akte wordt een jaar lang zowel bij het graf als aan de ingang van de begraafplaats uitgehangen.

Als er geen aanvraag voor een hernieuwing is gedaan, vervalt de concessie.

§ 3. Indien erom verzocht wordt voor het verstrijken van de vastgestelde termijn, neemt een nieuwe termijn een aanvang vanaf elke nieuwe bijzetting in de concessie. Als er geen hernieuwing wordt aangevraagd tussen de datum van de laatste bijzetting in de concessie en het verstrijken van de periode waarvoor deze werd verleend, blijft het graf bestaan gedurende een termijn van tien jaar die begint te lopen op de datum van het overlijden, indien dit overlijden zich minder dan tien jaar voor het verstrijken van de concessie heeft voorgedaan.

Artikel 8

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband stelt het verschuldigde bedrag en de voorwaarden voor het verlenen van de concessie vast.

In de gevallen bedoeld in artikel 7, § 2, eerste lid, en § 3, wordt het verschuldigde bedrag, dat door de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband gevorderd kan worden, proportioneel berekend op het aantal jaren dat de vervaldatum van de vorige concessie overschrijdt.

Artikel 9

Telkens na vijftig jaar, en zonder vergoeding, kan de altijddurende concessie die krachtens het keizerlijk decreet van 23 prairial jaar XII werd verleend voor de inwerkingtreding van de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, op aanvraag hernieuwd worden.

Voor deze hernieuwing is de procedure bedoeld in artikel 7, § 2, derde tot en met vijfde lid, van dit decreet van toepassing.

Artikel 10

De geconcedeerde graven moeten onderhouden worden.

Onderhoudsverzuim dat verwaarlozing uitmaakt, staat vast als het graf doorlopend onzindelijk, door plantengroei overwoekerd, vervallen, ingestort of bouwvallig is.

De verwaarlozing wordt geconstateerd in een akte van de burgemeester of zijn gemachtigde of van het bevoegde orgaan van de intergemeentelijke begraafplaats. Die akte wordt een jaar lang bij het graf en aan de ingang van de begraafplaats uitgehangen.

Na het verstrijken van die termijn en bij niet-herstelling kan de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband een einde maken aan de concessie. De gemeenteraad kan die bevoegdheid opdragen aan het college van burgemeester en schepenen.

HOOFDSTUK II

Lijkbezorging

AFDELING I

Kisting en vervoer van lijken

Artikel 11

De stoffelijke overschotten moeten in een doods-kist of ander lijkomhulsel geplaatst worden.

Het gebruik van doodskisten, foedralen, doodswaden, producten en procédés die de natuurlijke en normale ontbinding van het lijk of de crematie beletten, is verboden.

Een balseming of enige andere conserverende behandeling, voorafgaandelijk aan de kisting, kan in de door de Vlaamse regering bepaalde gevallen toegestaan worden.

De Vlaamse regering omschrijft de in het tweede lid bedoelde voorwerpen en procédés, alsook de voorwaarden waaraan een doods-kist of ander lijk-omhulsel moet beantwoorden.

Artikel 12

De burgemeester of zijn gemachtigde mag de kisting bijwonen.

Artikel 13

Het toezicht op lijkstoeten berust bij de gemeente-overheid, die ervoor zorgt dat ze ordelijk, welvoeglijk en met de aan de doden verschuldigde eerbied verlopen.

Niet-gecremeerde stoffelijke overschotten moeten met een lijkwagen of een daartoe speciaal uitgeruste wagen worden vervoerd.

Artikel 14

Er wordt in een behoorlijke wijze voorzien in de lijkbezorging van behoeftigen, onverminderd de toepassing van artikel 15, § 2. De daaruit voort-

vloeiende kosten zijn ten laste van de gemeente van het Vlaamse Gewest waar zij in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister zijn ingeschreven.

Artikel 15

§ 1. Er zijn twee vormen van lijkbezorging : begraven of cremeren.

§ 2. Elkeen kan tijdens zijn leven vrijwillig een schriftelijke kennisgeving van zijn laatste wilsbeschikking inzake de wijze van lijkbezorging, hetzij begraven, hetzij verstrooien of bewaren van de as na crematie, evenals het ritueel van de levensbeschouwing volgens dewelke de uitvaartplechtigheid moet verlopen, richten tot de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn gemeente.

Deze laatste wilsbeschikking wordt gelijkgesteld met de aanvraag tot toestemming tot crematie als bedoeld in artikel 20, § 1, of met de akte, bedoeld in artikel 20, § 2.

Indien het overlijden in een andere gemeente van het Vlaamse Gewest dan die van de hoofdverblijfplaats heeft plaatsgehad, moet de gemeente van de hoofdverblijfplaats zonder verwijl op aanvraag van de gemeente waarin het overlijden heeft plaatsgehad, informatie betreffende de in het tweede lid bedoelde laatste wilsbeschikking verzenden.

§ 3. Levenloos geboren kinderen die de wettelijke levensvatbaarheidsgrens nog niet hebben bereikt, worden na een zwangerschapsduur van ten volle 12 weken op verzoek van de ouders begraven of gecremeerd. De Vlaamse regering kan nadere regels bepalen met betrekking tot het begraven en cremeren van levenloos geboren kinderen.

AFDELING II

Begraving

Artikel 16

§ 1. Alleen op gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaatsen mag worden begraven.

§ 2. Op particuliere begraafplaatsen die bestonden op het tijdstip waarop dit decreet in werking treedt, mag echter verder worden begraven.

Voor particuliere begraafplaatsen gelden de artikelen 4 en 17 van dit decreet.

§ 3. Afwijkingen van het bepaalde in § 1 kunnen worden toegestaan door de Vlaamse minister, toegevoegd voor het gezondheidsbeleid, op voorstel van de burgemeester van de gemeente waar de begraaving zal plaatshebben.

De minister mag de afwijking slechts toestaan op een op godsdienstige of filosofische overwegingen berustend verzoek, behalve als redenen van hygiëne en volksgezondheid dat niet toelaten.

Artikel 17

§ 1. De begraving kan plaatshebben in volle grond, in een grafkelder of bovengronds. Elke begraafplaats moet over deze drie mogelijkheden beschikken. In afwijking van artikel 2, zesde lid, kan de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband een vergoeding tegen kostprijs voor de grafkelder vragen.

§ 2. De Vlaamse regering bepaalt de nadere regels volgens dewelke de begravingen in volle grond, in een grafkelder of bovengronds moeten gebeuren.

Artikel 18

Een niet-geconcedeerd graf wordt minstens tien jaar bewaard.

Dergelijk graf mag enkel verwijderd worden nadat gedurende een jaar een afschrift van de beslissing tot verwijdering, zowel bij het graf als aan de ingang van de begraafplaats, werd uitgehangen.

Onverminderd de naleving van de laatste wilsbeschikking inzake de wijze van lijkbezorging overeenkomstig artikel 15, beslist de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijk samenwerkingsverband welke bestemming gegeven moet worden aan resten die aangetroffen worden binnen de omheining van de begraafplaats.

AFDELING III

Crematie

Artikel 19

§ 1. Voor crematie is een toestemming vereist die wordt verleend door :

- 1° de ambtenaar van de burgerlijke stand waar het overlijden werd vastgesteld, indien dat overlijden in een gemeente van het Vlaamse Gewest heeft plaatsgehad ;
- 2° de procureur des Konings van het arrondissement van de plaats waar zich ofwel het crematorium ofwel de hoofdverblijfplaats van de overledene bevindt, indien het overlijden heeft plaatsgehad buiten een gemeente van het Vlaamse Gewest.

§ 2. Voor crematie na opgraving is de door artikel 4 bedoelde toestemming tot opgraving vereist.

Na het verlenen van de toestemming tot opgraving wordt de aanvraag voor toestemming tot crematie doorgestuurd aan de procureur des Konings van het arrondissement van de plaats waar het crematorium of de hoofdverblijfplaats van de aanvrager is gevestigd, van de plaats van overlijden of van de plaats waar het stoffelijke overschot begraven is.

Bij deze aanvraag voor toestemming dient in voorkomend geval een attest van registratie in de bevolkingsregisters van de laatste wilsbeschikking van de overledene inzake de wijze van lijkbezorging gevoegd te worden.

De procureur des Konings aan wie de aanvraag gericht is, kan aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het overlijden vastgesteld werd, vragen hem een dossier dat het in artikel 77 of in artikel 81 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde attest bevat, over te zenden. Indien dit attest ontbreekt, wordt daarvan door de betrokken ambtenaar de reden opgeheven.

De toestemming tot crematie wordt geweigerd of toegestaan door de procureur des Konings aan wie de aanvraag tot crematie gericht is.

Artikel 20

§ 1. Iedere aanvraag tot toestemming wordt ondertekend door degene die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien of door zijn gemachtigde.

§ 2. De toestemming moet door de ambtenaar van de burgerlijke stand of door de procureur des Konings geweigerd worden als de overledene in een akte, die voldoet aan de voorwaarden inzake bekwaaamheid en gesteld is in de vorm van de akten van uiterste wil, zijn voorkeur voor een andere wijze van lijkbezorging te kennen heeft gegeven, of als hij kennis heeft gekregen van het verzoek bedoeld in § 4 van dit artikel.

§ 3 Onverminderd het bepaalde in § 2 van artikel 21, mag de toestemming niet verleend worden voor het verstrijken van een termijn van vierentwintig uur, die ingaat met de ontvangst van de aanvraag tot toestemming.

§ 4. Iedere persoon die bij het verlenen of de weigering van de toestemming belang heeft, kan daartoe bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg een verzoek indienen.

De bevoegde voorzitter is die van de plaats waar de aanvraag om toestemming werd ingediend. Van het verzoek wordt kennis gegeven aan de partijen, die bij het verlenen of de weigering van de toestemming belang hebben, alsmede aan de ambtenaar van de burgerlijke stand of aan de procureur des Konings, bij wie de aanvraag tot toestemming werd ingediend.

Het verzoek wordt behandeld en beoordeeld als in kort geding, het openbaar ministerie gehoord.

Artikel 21

§ 1. Bij de aanvraag tot toestemming moet een attest worden gevoegd waarin de handelende geneesheer of de geneesheer die het overlijden heeft vastgesteld, vermeldt of het overlijden te wijten is aan een natuurlijke of gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak.

Als de aanvraag het lijk van een in een gemeente van het Vlaamse Gewest overleden persoon betreft, en de in het bovenstaande lid bedoelde geneesheer heeft bevestigd dat het om een natuurlijk overlijden gaat, dan moet bovendien het verslag worden bijgevoegd van een beëdigd geneesheer

die door de ambtenaar van de burgerlijke stand is aangesteld om de doodsoorzaken na te gaan. In dat verslag wordt vermeld of het overlijden te wijten is aan een natuurlijke of gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak.

Het ereloon en alle daaraan verbonden kosten van de door de ambtenaar van de burgerlijke stand aangestelde geneesheer vallen ten laste van het gemeentebestuur van de gemeente van het Vlaamse Gewest waar de overledene in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister is ingeschreven.

§ 2. De ambtenaar van de burgerlijke stand moet het dossier aan de procureur des Konings van het arrondissement zenden wanneer omstandigheden het vermoeden van een gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak van overlijden wettigen of wanneer de geneesheer in een van de onder § 1 voorgeschreven documenten, niet heeft kunnen bevestigen dat er geen tekens of aanwijzingen van een gewelddadige of niet vast te stellen oorzaak van overlijden zijn.

In dat geval kan toestemming tot crematie eerst worden verleend nadat de procureur des Konings aan de ambtenaar van de burgerlijke stand heeft laten weten dat hij er zich niet tegen verzet.

Artikel 22

De procureur des Konings handelt zoals voorgeschreven is in artikel 81 van het Burgerlijk Wetboek.

De persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien, kan de lijkschouwing steeds doen bijwonen door een geneesheer van haar of zijn keuze.

Artikel 23

De Vlaamse regering bepaalt de nadere regels volgens dewelke de crematie verloopt.

Artikel 24

§ 1. De as van gecremeerde lijken kan in urnen worden geplaatst die binnen de omheining van de begraafplaats worden begraven of in een columbarium worden bijgezet.

De as van gecremeerde lijken kan op een van de volgende plaatsen worden uitgestrooid :

- 1° op een daartoe bestemd perceel van de begraafplaats ;
- 2° op de aan het grondgebied van België grenzende territoriale zee onder de voorwaarden die de Vlaamse regering bepaalt.

De as van de overledene wordt met respect en eerbied behandeld en kan geen voorwerp uitmaken van een commerciële activiteit, met uitzondering van die activiteiten die verband houden met het uitstrooien of begraven van de as of met het overbrengen ervan naar de plaats waar de as bewaard zal worden.

Indien de overledene dit schriftelijk heeft bepaald of op verzoek van de ouders indien het om een minderjarige gaat, of, in voorkomend geval, op verzoek van de voogd, kan de as van gecremeerde lijken :

- 1° worden uitgestrooid op een andere plaats dan de begraafplaats. Deze uitstrooiing kan evenwel niet gebeuren op het openbaar domein, uitgezonderd de begraafplaats bedoeld in het eerste lid en het tweede lid. Indien het een terrein betreft dat niet in eigendom is van de overledene of zijn nabestaanden, is een voorafgaande, schriftelijke toestemming van de eigenaar van het betrokken terrein vereist ;
- 2° worden begraven op een andere plaats dan de begraafplaats. Deze begraafplaats kan evenwel niet gebeuren op het openbaar domein, uitgezonderd de begraafplaats bedoeld in het eerste en het tweede lid. Indien het een terrein betreft dat niet in eigendom is van de overledene of zijn nabestaanden, is een voorafgaande, schriftelijke toestemming van de eigenaar van het betrokken terrein vereist ;
- 3° in een urne ter beschikking worden gesteld van de nabestaanden om te worden bewaard op een andere plaats dan de begraafplaats. Indien er een einde komt aan de bewaring van de as op een andere plaats dan de begraafplaats, wordt de as door toedoen van de nabestaande die er de zorg voor heeft of zijn erfgenamen in geval van diens overlijden, ofwel naar een begraafplaats gebracht om er begraven, in een columbarium bijgezet of uitgestrooid te worden ofwel op de aan het grondgebied van België grenzende territoriale zee uitgestrooid te worden.

De persoon die de as in ontvangst neemt, is verantwoordelijk voor de naleving van deze bepalingen.

De Vlaamse regering kan nadere voorwaarden bepalen waaraan de in het vierde lid bedoelde bewaringen, begravingen of uitstrooiingen moeten voldoen.

§ 2. Onverminderd hetgeen is bepaald in § 1 kan, op verzoek van de echtgenoot en van de bloed- of aanverwanten in eerste graad, een gedeelte van de as van het gecremeerde lijk aan hen worden meegegeven.

AFDELING IV

Graftekens

Artikel 25

Tenzij de overledene anders heeft beschikt of zijn verwanten zich ertegen verzetten, heeft eenieder het recht op het graf van zijn verwante of vriend een grafteken te doen plaatsen zonder afbreuk te doen aan het recht van de concessiehouder.

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband regelt de uitoefening van dat recht en inzonderheid alles wat betrekking heeft op de afmetingen van de graftekens en de aard van de te gebruiken materialen.

Artikel 26

§ 1. Wanneer aan een grafconcessie een einde wordt gemaakt of geen aanvraag tot overbrenging als bedoeld in artikel 5, § 2, is ingediend, worden de niet weggenomen graftekens en de eventueel nog bestaande ondergrondse bouwwerken eigendom van de gemeente of van het intergemeentelijke samenwerkingsverband.

Wanneer niet-geconcedeerde gronden voor nieuwe begravingen moeten worden gebruikt, wordt in de beslissing, bedoeld in artikel 18, tweede lid, tevens kennis gegeven van de termijn waarbinnen zij graftekens mogen wegnemen. Bij het verstrijken van die termijn, of van de toegestane verlenging ervan, worden de materialen eigendom van de gemeente of van het intergemeentelijke samenwerkingsverband.

De in het vorige lid bedoelde termijn wordt bepaald of verlengd door het college van burgemeester en schepenen of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband die de begraafplaats beheert.

§ 2. Alleen het college van burgemeester en schepenen regelt de bestemming van het aan de gemeente toevallende materiaal. Het college van burgemeester en schepenen maakt hierbij een lijst op van graven met lokaal historisch belang die als kleine onroerende erfgoedelementen kunnen worden beschouwd. De graven op deze lijst dienen 50 jaar te worden bewaard en onderhouden door de gemeente-overheid. Deze termijn kan worden verlengd. Bij ontstentenis van deze lijst kan het initiatief tot de opmaak ervan genomen worden door de Vlaamse regering of haar gemachtigde. Deze lijst wordt bekrachtigd door het college van burgemeester en schepenen. De Vlaamse regering bepaalt de voorwaarden voor de lijsten van graven met lokaal historisch belang.

HOOFDSTUK III

Slotbepalingen

Artikel 27

De bepalingen van dit decreet doen geen afbreuk aan de gebruiken in verband met de bijzetting van leden van het vorstenhuis en in verband met de bijzetting van de hoofden van bisdommen in hun kathedraal, noch aan de bepalingen betreffende de graven van militairen.

Artikel 28

Dit decreet doet geen afbreuk aan de toepassing van internationale verdragen.

De Vlaamse regering kan van de bepalingen van dit decreet afwijken met het oog op de bescherming van de bevolking tegen de gevaren van verspreiding van besmettelijke ziekten of van besmetting door ioniserende stralingen.

Artikel 29

Elke overtreding van de bepalingen van dit decreet wordt gestraft met de straffen, gesteld in artikelen 315, 340, 453 en 526 van het Strafwetboek.

Artikel 30

De wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging wordt opgeheven, met uitzondering van artikelen 15bis, § 2, tweede lid, 23bis en 32.

Artikel 31

Dit decreet treedt in werking op de eerste dag van de vijfde maand die volgt op de maand waarin het in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt.

Brussel, 26 september 2003.

De minister-president van de Vlaamse regering,

Bart SOMERS

*De Vlaamse minister van Binnenlandse
Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd
en Ambtenarenzaken,*

Paul VAN GREMBERGEN
